

Hipru

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Səreirei mə sin rımərai nəkukuə i. Iərmama riti rımərai ia nuk 60. Ia nəpın nəha nərmama kamhometə nakalasia me fwe Rom. Kımərai pen nəkukuə i revən ti nəkur Isrel nepwın səmame haməni nıpərhienien ia Iesu. Səpkukurən mhə mə irəha hamarə pəku rosi fwe tənə Isrel uə taon nəha Rom. Kamo nəmisəien mınraha ro pen irəha na tuhəpwəh nahatətəien səvənraha ia Iesu mhərərīg mhesi pen mwi Loa səvəi Moses. Nəkukuə i kani mə Hipru raməgkiari m nəkur Isrel mə nahatətəien səvənraha ia Iesu Kristo ramasan pık məpi raka nahatətəien kupwən səvənraha. Iesu in Tini Kumwesən. In rasori məpi raka nagelo me, Moses, Josua, mine pris me. Iesu in rımamhə m kumatia a rınəmwhen ti nuvehi rakaian noien ərəha. Nemhəien səvənhi rousi raka noien səvəi pris kupwən me səmame haməvi netə ti noien ərəha ia nəpın səvəi Oltestamen. Japta 11 raməgkiari ia nahatətəien səvəi nərmama ia Oltestamen. Nəpın nəkur Isrel səmame haməni nıpərhienien ia Kristo həvsini nəkukuə i, ruvehi utə nətərigien səvənraha ia nahatətəien səvənraha. Nənə həni nıpərhienien ia Kumwesən ia nəpın səvəi nəmisəien.

¹ Fwe kupwən, nəpın rıpık mine ia suatuk me səpəmsəpə, Kumwesən rəgkiari m kaha me

səkitaha, nəgkiariien səvənhi ruku pen ia profet me səvənhi, ² *mətə nəpɪn kurirə rinauvehe ipaka, nənə in rəgkiari m kitaha, nəgkiariien səvənhi ruku pen ia Tini sə rɪmərfi mə trərɪmənʉ ia narimnari me pam səvəi Tata səvənhi. Ia Tini, in rino neiai mine tiprənə mine narimnari me pam. ³ *Tini Kumwesən kamətə pen nukuraanien asori səvəi Kumwesən irə, ti nəri nə mə in rəmwhen atukwatukw ia Tata səvənhi ia narimnari me pam, maməkwtəmhiri narimnari me pam ia nəgkiariien əsanin səvənhi. Nəpɪn rɪnaikuas raka noien ərəha me səvəi nərmama, nənə mevən fwe ia neiai, məkure ia nɪkare Kumwesən asori mwatuk.

Tini Kumwesən in rasori məpi raka nagelo me

⁴ *Tini Kumwesən ruvehe mɪnasori raka məpi raka nagelo me rəmwhen mə nəhag Kumwesən rɪməuvei pen min rasori məpi raka nəghɪnraha.

⁵ *Iakani iamɪnha irə ti nəri nə mə Kumwesən rɪpkini anan mhə ti agelo riti səvənhi mə,

“Ik nərik,

təkwtəkɰuni iakuvəuvehe tata atukwatukw səim.”

Kumwesən rɪpkini anan mhə ti agelo riti mə,

“Iou takuvehe tata səim,

nənə ik tikuvehe nərik.”

⁶ *Mətə nəpɪn Kumwesən rɪnərhi pehe tini sə rɪməkupwən mətui ruvehe ia tiprənə i, nənə mini mə,

* **1:2:** Sam 2:8, Mat 21:38, Jon 1:3 * **1:3:** 2Kor 4:4, Wok Me 2:33-34, Kol 1:20, Hip 8:1 * **1:4:** Fil 2:9 * **1:5:** Wok Me 13:33, Hip 5:5, 1Kron 17:13 * **1:6:** Rom 8:29, Sam 97:7

“Pwəh nagelo me pam səiou hənimwi nukurhundraha, mhəsiai in.”

⁷ Mətə in rəgkiari ia nagelo me mini mə,

“In ramo nagelo me səvənhi həmwən ia nımətagi me,

mamo səvənhi iotukwininari me həmwən ia nərami napw me.”

⁸ Mətə rinaməgkiari ia tini nənə mani mə,

“Kumwesən nərimənuien səim tramarə rerin ia nuk nuk me.

Ik ikamərimənu ia nərmama me səim ia noien atukwatukw.

⁹ Ik ikokeikei a natukwatukwien

nənə məmwəki noien ərəha.

Ro pen Kumwesən, Kumwesən səim, rinəmri kupwən ik,

nənə ik ikasori ia ik me nepwin.

Nənə rino pen oel ia kəmkapwə ramahatən pen mə ik kig,

mamo rerim ramagien məpi raka ik me nepwin.”

¹⁰ Nənə Kumwesən rini pen mwi ti tini mə,

“Tərimənu, fwe nukune narəien ikinəmri tiprənə i,

nənə narimnari me ia nimagouagou ikino irəha ia rəgim mi.

¹¹ Narimnari me pam i tuhəpkiwən,

irəha tuhakuas mhəmwən ia tinari sə rimərir,

mətə ik ikamarə rerin a.

¹² Ik tikərfe irəha rəmwən kamərfe tinari,

tuko irəha rəmwən karkahu kuvehi raka karkahu pen səpə,

mətə ik ikamarə a iaminhi irə mamevən ia nuk nuk me

ko ipkemhə mhə nəpin riti.”

13 Kumwesən rīpkīni pen anan mhə ti agelo riti səvənhi mə,

“Əkure ia nīkarek mwatuk
meste tako nərmama səməme haməmwəki ik
həuvehe,
tikərpwi utə tīpage nīsum mi ia nīrəha.”

14 *Mətə nagelo me, irəha nəfe? Irəha nənimwīn me kāmho tukwīni nari m Kumwesən. In rərhi pehe irəha mə tuhəuvehe mhasitu ia nərmama səməme in truvehimīru irəha.

2

*Kitaha tsaməkeikei mhətərig amasan ti nəfe
səuvəregi raka*

¹ Ro iamīnhi irə kitaha tsaməkeikei mhətərig amasan mwi ti nəfe səuvəregi raka, kamo kitaha saraka mərməru irə. ² *Kitaha sənətə raka mə nəgkiariien səvəi Loa nagelo me həuvei pen m kaha kupwən me səkitaha ro nīpərhienien. Nərmama me pam səməme həno noien ərəha uə hənərui nəgkiariien nəha, kuvei pen nərpwīnien sə ratukwatukw mīnraha. ³ *Ro pen tsəfo mhəp ti nərpwīnien sə Kumwesən tro m kitaha trīni mīnuə so nəri auər a ia nəgkiariien i ramasan pīk māməvisau suatuk sə in rauvehimīru nərmama irə? Iərimənu səkitaha rīməkupwən mīni irapw nəgkiariien nəha. Kurirə irə nərmama me i səməme həməregi, irəha hahatən kitaha ia nəgkiariien nəha mə ro nīpərhienien. ⁴ *Kumwesən in mwi ro kitaha sətōni mə nəgkiariien nəha ro nīpərhienien i. In

* 1:14: Sam 34:7, 91:11 * 2:2: Kal 3:19 * 2:3: Hip 10:29,
12:25 * 2:4: Mak 16:20, 1Kor 12:4,11

ro nĩmtætien me mine narimnari me narmama
hətoni nənimenraha rier tukwe, nənə muvei pen
niskaiien me səvəi Nənimwɪn Ikinan m narmama
resi pen nətərigien səvənhi.

*Iesu rĩməuvehe iərmama nĩpwrān rəmwhēn ia
nĩpwrataha*

⁵ Rĩpko mhə nagelo me Kumwesən rĩməuvehi utə
irəha mə tuhərĩmənũ ia tĩprənə vi sə tĩpkuvehe,
tĩprənə nəha saməgkiari irə. ⁶ Nəgkiariien riti sə
raməmāk ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Iərmama in nəri auər a,
mətə rerĩm tramrhi in,
tikəpwəh nenouenouien irə,

nənə ik ikamətui amasan tĩ iəməti iərmama.

⁷ Ia nəpĩn kwakwa a ik ikĩməuvehi irapw in rei-
waiu inhərĩpw anan ia nagelo me,
nənə məfəfau pen nasoriien mine nĩsiaiēn ia
kənkəpwə,

⁸* məmri narimnari me pam kamharə inhərĩpw ia
tĩpage nĩsun mĩ.”

Nəgkiariien i sə rani mə Kumwesən rəmri
narimnari me pam kamharə inhərĩpw ia tĩpage
nĩsui iərmama nĩpwrān mə Kumwesən rĩpkəpwəh
mhə kuatia mə iərmama trəpwəh nərimənuiēn
irə. Mətə kitaha səpkətoni mhə ihi iərmama
ramərĩmənũ ia narimnari me pam. ⁹* Mətə nari
kuatia sənətoni in i Iesu sə Kumwesən rĩməuvehi
irapw in reiwaiu anan ia nagelo me səvəi nəpĩn
kwakwa a. Nənə təkwtəkwuni nəha kĩnəfəfau
pen nasoriien mine nĩsiaiēn ia kənkəpwə tĩ nəri
nə mə rĩməuvehi nəmisəien memhə. Ouəh, ia

* **2:8:** 1Kor 15:27 * **2:9:** Fil 2:8-9

namasanien sāvai Kumwesən in remhə muvehi tāmwiki nārmama pam.

¹⁰ *Kumwesən sə rino narimnari me pam mə narimnari me nəha sāvənhi, in ro noien riti ramasan pik in i ro Iesu riregi nāmisiəien me. Nāmisiəien me nəha həno Iesu ruvehe matuk-watukw māmwhen. In iārmama sə rukupwən mousi əmwesi nəkwus ti nuvehimiruien nīpwnəti Kumwesən me həpik. Kumwesən truvehi utə irəha tuhəuvən mharə ia kwopun ramser. ¹¹ *Iesu ramo nārmama me sāvənhi həuvehe mho nəkur ikinan me mə irəha nārmama me sāvai Kumwesən noien ərəha sāvənraha riwən. Nənə Iesu mine nārmama me sāvənhi sāvənraha tata kuatia a. Ro pen Iesu ripkauris mhə mə trəkwein irəha mə piəvni me

¹² nəpīn raməgkiari iaminhi irə minuə,

“Iou takini irapw nəghim ti piak me.

Ia nīmwrhenhi nousəsīmwinien sāvənraha takəgnəgini ik.”

¹³ In rani mwi mə,

“Iou takəmri pen nahatətəien səiou ia Kumwesən.”

Nənə mani mwi mə,

“Ətə ro. Iou i kimaha nəkwərhakwərha me səməme Kumwesən rīməuvei pehe irəha miou.”

¹⁴ *Ti nəri nə mə nəkwərhakwərha me nəha nusanraha mine nitenraha rarə, ro pen Iesu in mwi ruvehe mo in iārmama rəmwhen a ia nīrəha nusan mine niten rarə. In ro iaminha irə mə tremhə, nənə ia nemhəien sāvənhi trouraha iāremhə sə rauvehi niskaiien sāvai noien iārmama remhə. Iāremhə nəha Setan. ¹⁵ Ti nəri nə

* **2:10:** Rom 11:36 * **2:11:** Mat 25:40, Mak 3:35, Jon 20:17

* **2:14:** Jon 12:31, 1Jon 3:8, Rev 12:10

mə nərmama haməhekir nemhəien, nehekieren səvənraha raməkwtəmhiri tərini irəha nəpɪn me pam ia nimiruien səvənraha. Rəmwhen a mə irəha slef me. Mətə Iesu rimamhə mə truvei raka irəha, tuhəpwəh mwi noien irəha slef me. In ruvəfi nari ia nirəha. ¹⁶ *Rino nukurəniēn irə mə Iesu ripkasitu mhə ia nagelo me, mətə rinasitu ia kwənəkwus me səvəi Epraham. ¹⁷ *Ro pen in riməuvehe məmwhen a ia piəvni me ia noien me pam, mə ia nikaren səvəi wok səvəi Kumwesən, in rukurən nuveheien pris asori anan riti sə trapi ti nərmama me səvənhi, nənə irəha həukurən nətigiteien irə traikuas raka noien ərəha me səvənraha. ¹⁸ Ti nəri nə mə in ruvəregi raka nəmisəien ia nəpɪn nəha kinameipweipwi in ia noien ərəha ro pen in rukurən nasituēn ia səməme kameipweipwi irəha ia noien ərəha ipwet mine.

3

Iesu in rasori məpi raka Moses

¹ Ro pen, piak ikinan me, nərmama me Kumwesən ia neiai rinəkwein pəri ia kitaha m kimiaha, hətərig ro ia Iesu, aposol mine pris asori anan səvəi nəgkariēn səkitaha sə saməni irapw. ² Kumwesən riməuvehi utə in mə tro wok i, nənə in ro nəkwai Kumwesən ia narimnari me pam, rəmwhen ia Moses fwe kupwən in rino nəkwai Kumwesən ia wok me pam səvənhi ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən. ³ Mətə Iesu in rasori məpi raka Moses rəmwhen iəmə sə

* **2:16:** Aes 41:8-9 * **2:17:** Fil 2:7, Hip 2:14, 1Jon 2:2, 4:10

ruvrhəkin nimwə riti in rasori məpi raka nimwə nəha. ⁴ Ouəh nīpərhienien, nimwə me pam kuatia kuatia iərmama ruvrhəkin, mətə ləmə sə rīməuvrhəkin narimnari me pam in nəha Kumwesən. ⁵ *Moses in iotukwininari riti sə ro nəkwai Kumwesən ia wok me pam səvənhi ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən, nənə mukupwən mini irapw narimnari me səməme Kumwesən trəgkiari mwi irə kurirə ikin. ⁶ *Kristo, in mwi ro nəkwai Kumwesən ia narimnari me pam. Mətə ripko mhə in iotukwininari a riti ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən rəmwhen ia Moses. In Tini Kumwesən sə ramərimənu ia nimwə nəha. Nənə trini minuə kitaha saməkwtəmhiri noien i samo, noien sə samahatətə əknekin ia Kumwesən, mamhəmri pen əknekin nətərigien səkitaha irə, in i rahatən pen mə kitaha nimwə səvənhi.

Tihəpwəh noien kəmkapwəmiaha riskai

⁷ Ro pen rəmwhen ia Nənimwin Ikinan rani,
“Ipwet, trini minuə hiəregi reri Kumwesən,

⁸ *hiəpwəh noien kəmkapwəmiaha riskai,
rəmwhen ia kaha kupwən me səkimiaha hənamo
mamhərui nəkwai Kumwesən,
nəpin irəha hameipweipwi in fwe ia kwopun
akwesakwes.

⁹ Kwopun nəha, ia nəpin me meste nuk foti, kaha
kupwən me səkimiaha hamətoni narimnari
me səməme iakamo minraha,
mətə irəha hameipweipwi iou, mamhokeikei
mə tuhətoni mwi niskaiien səiou.

¹⁰ Ro pen niemaha rəpi iou ti nərmama me nəha,

* **3:5:** Nam 12:7 * **3:6:** Kol 1:23, Hip 3:14 * **3:8:** Eks 17:7,
Nam 20:2-5

nənə iakini mə, ‘Ia nəpin me pam irəha
kamhəuvən mamharikou ia rerinraha.
Irəha həpkesi pen mhə suatuk me səiou.’

11 *Niemaha rəpi pik iou, iakuvehi kwəsua hi mini
mə,

‘Irəha tuhəpkuvnimwə mhə ia nəpin riti
mhəuvehi napwisien səiou.’ ”

12 Piak me, tihətui amasan, kamo kimiaha
riti rerin ruvehe mərəha, məpwəh ninien
nəpərhienien ia nəgkiariien pərhien, miri pen
in mə trəpwəh Kumwesən sə ramiru, mevən
isipwin tukwe. 13 Mətə nəgkiariien nəha Nənimwin
Ikinan riməni mə “ipwet” ramarə ihi, ramasan mə
kimiaha tihaməkeikei mamhəgkiari m kimiaha
me mamhərpwi əknekən kimiaha me ia nəpin me,
mə noien ərəha trəpwəh neikuəien ia kimiaha
riti mo kənkəpwə riskai. 14 *Iakani iaminha
irə ti nəri nə mə kitaha tsaməkeikei mhahatətə
əknekən ia Kristo rəmwhən səno fwe kupwən
nəpin səuvehe vi a mhahatətə irə. Trini minuə
səkwətmhiri noien nəha səkitaha meste nimiruien
səkitaha ro sampam, rahatən pen mə nəpərhienien
kitaha nərmama me səvəi Kristo, saməuvehi pəri
narimnari me kitaha min. 15 *Nəgkiariien səvəi
Nəkukuə Ikinan rani iaminihi irə:

“Ipwet, trini minuə hiəregi reri Kumwesən,
hiəpwəh noien kəmkəpwəmiaha riskai,
rəmwhən ia kaha kupwən me səkimiaha hənamo
mamhəru i nəkwai Kumwesən.”

16 *Nisimə me nəha həməregi reri Kumwesən
mətə həpwəh noien nəkwən? Irəha pam səməme

* 3:11: Nam 14:21-23 * 3:14: Hip 3:6 * 3:15: Hip 3:7-8

* 3:16: Nam 14:1-35

Moses rīmāiri irapw irəha fwe tənə Ijip uə rekəm? Ouəh, irəha nəha. ¹⁷ *Nisimə me nəha həno Kumwesən niemaha rəpi nuk foti? Irəha səməme həno noien ərəha, nənə nīpwrānraha rīmwei pen ia kwopun akwesakwes hemhə uə rekəm? Ouəh, irəha nəha. ¹⁸ *Nisimə me nəha Kumwesən raməgkiari mīnraha mauvehi kwəsuaḥi mə irəha tuhəpkuvnimwə mhə ia nəpīn riti mhəuvehi napwīsien səvənhi? In raməgkiari m nərmama səməme hənərui nəkwan. ¹⁹ Ro iamīnhi irə sətoni mə kīnise irəha həpkuvnimwə mhə tī nəri nə mə irəha həpkini mhə nīpərhiēnien ia Kumwesən.

4

Napwīsien riti nəha ikīn nərmama me səvəi Kumwesən həukurən nuvehiēn ipwet

¹ Mətə kitaha i, Kumwesən ruvəni raka tukutaha mə kitaha səukurən nuvniwəien mhəuvehi napwīsien səvənhi, nənə nəgkiariēn nəha ramərer maməsevər tukutaha. Ro pen pwəh səhekīr. Rərəha mə tukəkiri kīmīaha riti kətə mə rəpwəh nesteien napwīsien nəha. ² Kitaha səuvəregi raka nəgkiariēn amasan riti rəmwhen nərmama me nəha fwe kupwən həməregi. Mətə nəgkiariēn nəha irəha həməregi rīpkasitu mhə ia nīrəha, tī nəri nə mə irəha həməregi a mətə həpwəh nahatətəien irə. ³ *Mətə kitaha səməme səuvəni raka nīpərhiēnien ia nəgkiariēn nəha saməuvnimwə mamhəuvehi napwīsien nəha Kumwesən raməgkiari irə mamīni mə,

* **3:17:** 1Kor 10:10 * **3:18:** Hip 3:11 * **4:3:** Hip 3:11

“Niemaha rəpi pik iou, iakuvehi kwəsuaḥi, mini mā,

‘Irəha tuḥəpkuvnimwə mhə ia nəpīn riti mhəuvehi napwīsien səiou.’ ”

In rīni iamīnhi irə nəri auər a mā rīno pam wok me səvənhi ia nəpīn rīnəmri tiprənə irə.

⁴ *Kitaha səukurən mā rīno pam raka wok me nəha iamīnha irə ti nəri nə mā Nəkukuə Ikinan raməgkiari ia nəpīn sə ro sefen irə, mani mā, “Ia nəpīn səro sefen, Kumwesən rapwīs ia wok me pam səvənhi.” ⁵ *Nənə rani mwi ia kwopun i mā, “Irəha tiḥəpkuvnimwə mhə ia nəpīn riti mhəuvehi napwīsien səiou.”

⁶ Nərmama səməme haməkupwən mhəregi nəgkiariien amasan, irəha ḥəpkuvnimwə mhə mhəpkuvehi mhə napwīsien nəha ti nəri nə mā irəha ḥənərui nəkwai Kumwesən. Mətə napwīsien nəha raməmak ihi mā nərmama nepwīn mwi irəha ḥəukurən nuvnimwəien mhəuvehi. ⁷ Ro nukurənien i mā ro iamīnha irə ti nəri nə mā nuk ripik rukurau nənə Kumwesən rəmri mwi nəpīn riti mwi kani mā “Ipwet.” Kig Tevīt rīmāni irapw nəri nəha ia nəgkiariien i iakuvəni raka, rani mā,

“Ipwet, trīni minuə ḥiəregi reri Kumwesən, ḥiəpwəḥ noien kəmkapwəmiaha rīskai.”

⁸ *Fwe kupwən, Josua ripkuvei pen mhə napwīsien mīnrəha ia tənə Kenan. Ko ruvei pen mīnrəha Kumwesən ko ripkīni mhə mwi nəpīn əpə riti mwi kurirə. ⁹ Mətə Kumwesən rīni nəpīn əpə riti mwi. Ro iamīnhi irə napwīsien riti nəha ikīn raməmak ihi nərmama me səvəi

* 4:4: Jen 2:2 * 4:5: Sam 95:11 * 4:8: Dut 31:7, Jos 22:4

Kumwesən həukurən nuvnmwəien mhəuvehi. Napwɨsien nəha rəmwhen ia sapat, ¹⁰*tɨ nəri nə mə iərmama sə truvnmwə muvehi napwɨsien nəha səvəi Kumwesən, in mwi trapwɨs ia wok səvənhi rəmwhen ia Kumwesən rɨnapwɨs ia wok səvənhi fwe kupwən. ¹¹ Ro pen pwəh kitaha sousari əknekɨn mə tsəuvnmwə mhəuvehi napwɨsien nəha. Rərəha mə kitaha riti tresi pen noien səvəi nəkur kupwən me səməme hənərui nəkwai Kumwesən mhəmwei.

¹²*Iakani iamɨnhi irə tɨ nəri nə mə Nəgkiariien səvəi Kumwesən ramɨru mamə nɨpwran, məhiə məpi raka nau səvəi naruagənien sə rəhiə ia nɨkaren pəri mi, mamərai ərori iərmama meste fwe imwə anan ia kwopun nɨmɨruien mɨne nənimwɨn krauarə ikin, meste kwopun nɨkəkrin me həriɨn ikin mɨne nui fwe imwə ia nɨkəkrin me, maməkiri nətəriɡien me mɨne noien afafa me ia reri iərmama. ¹³ Nari riti riwən sə Kumwesən rino ko rərkwafə ia nənimen, mətə in ramətə pam irəha. Nənə in nəha trəres kitaha mə sənəfarə irə ia nɨmɨruien səkitaha.

Iesu in pris asori anan riti

¹⁴*Ro pen pwəh səkwətəmhiri əknekɨn nəgkiariien səkitaha sə saməni irapw tɨ nəri nə mə səuvəuvehi pris asori anan riti səkitaha in rasori. In i Iesu, Tɨni Kumwesən sə rutə məpi raka nɨmagouagou mevən fwe ia neiai. ¹⁵ Pris asori anan nəha səkitaha rukurən amasan mə nɨskaiien səkitaha riwən, nənə ramapi tukutaha, tɨ nəri nə mə narimnari me pam həneipweipwi raka in.

* **4:10:** Hip 4:4 * **4:12:** 1Pit 1:23, Efes 6:17, Rev 1:16, 19:15, Jon 12:48 * **4:14:** Hip 3:1, 10:23

Mətə nari kuation in rīpko mhə noien ərəha. ¹⁶* Ro pen pwəh səpwəh nehekīrien. Pwəh səuvən ipaka ti jea sə Kumwesən raməkure irə mamərimənu, jea sə namasanien raku pen ikin. Ia kwopun nəha in trapi kitaha, muvei pehe namasanien m kitaha nəpin samətui in mə trasitu ia kitaha.

5

¹ Kitaha səukurən mə ia narəien səvəi nəkur Isrel nəpin me pam Kumwesən rarfi iərmama riti ia reri nərmama mauvehi utə in mə truvehe mo in pris asori anan. Pris asori anan nəha tro suatuk səvəi nərmama həuvən ti Kumwesən. In rauvei pen tukwini narimnari me səvənraha m Kumwesən ia təkure nifatə, nənə mavi netə ti nuvehi rakaien noien ərəha me səvənraha. ²* Nərmama səməme hamreirei nari mamhəuvən ia mour, pris asori anan nəha rukurən noien riməru ti nirəha ti nəri nə mə in mwi rīpkiskai mhə mamə noien ərəha nəpin rīpik. ³* Ro iamīnhi irə in traməkeikei muvi netə ti nuvehi rakaien noien ərəha me səvənhi, nənə marə mo mwi səvəi nərmama.

⁴* Nənə iərmama riti ko rīpkuvehi utə atukw mhə in mə tro wok səvəi pris asori anan, mətə Kumwesən rəkwein in mə tro rəmwhen rīnəkwein ia Eron fwe kupwən. ⁵* Rəmwhen a mwi Kristo rīpkuvehi utə atukw mhə in mə in pris asori anan, mətə Kumwesən rīmərfi, nənə mīni pen tukwe in mə,
“Ik nərīk.

Təkwətəkwuni iakuvehe tata atukwatukw səim.”

* **4:16:** Hip 10:19 * **5:2:** Hip 4:15 * **5:3:** Lev 9:7, 16:6

* **5:4:** Eks 28:1 * **5:5:** Hip 1:5

⁶ *Nənə ia kwopun riti mwi ia Nəkukuə Ikinan in rani mə,
 “Ik pris riti rəmwhen ia Melkisetek fwe kupwən,
 tikauvehi wok i ia nəpın me mine ia nuk nuk me.”

⁷ *Ia nimiruien səvənhi ia təkure tiprənə i Iesu raməfwaki m Kumwesən maməres nari, mamasək əpwəmwis nise nənimem ramaiu. Kumwesən rauvehi niskaiien ti nuvehimiruien in mə trəpwəh nemhəien. Nənə in ramsiai Kumwesən mamə nəkwən, ro pen Kumwesən riregi in. ⁸ Nipərhiienien Iesu in Tini Kumwesən, mətə riməregi nəmisəien. Ro pen nəmisəien səvənhi ro in rukurən amasan nipwrai noien nəkwai Kumwesən. ⁹ Nənə nəpın ruvehe minatukwatukw pam, in ruvehe nukune nimiruien rerin kauvehimiru nərmama me pam irə səməmə kamho nəkwən. ¹⁰ *Nənə Kumwesən ruvei pen nahag i min mə in pris asori anan rəmwhen ia pris nəha Melkisetek fwe kupwən.

Nəgkiariien kani kaməsəpwiri irəha irə

¹¹ Kimaha iahaməuvehi nəgkiariien ripik mə tahəni mhəgkiari ia nəri nəha, mətə rəknekin ti nini amasan pamien tukumiaha, ti nəri nə mə kimiaha hiarpaha niregiien nari riti nənə mhəukurən.

¹² *Kinahatən raka kimiaha tui ia nəgkiariien səvəi Kumwesən. Təkwtəkwuni ratukwatukw a mə kimiaha tihahatən nərmama me irə, mətə kimiaha ko hiəpko mhə. Təkwtəkwuni nəha tukaməkeikei kahatən mwi kimiaha ia nukune nəgkiariien səvəi Kumwesən. Kimiaha hiamesis a ko hiəpkani mhə

* 5:6: Hip 6:20, 7:1,17 * 5:7: Mat 26:39-46, Fil 2:6-8 * 5:10:

Hip 5:6 * 5:12: 1Kor 3:1-3

nəveginien skai. ¹³ Mətə iərmama sə ramesis ihi iaminha irə trəfo mukurən nəgkiariien səvəi natukwatukwien? Rəknekin ti nəri nə mə in iəkunouihi. ¹⁴ *Mətə nəveginien sikai sənəi nəkur həuvəmruə raka səməme kamhəkiri noien me ia nəpin me, nətərigien səvənraha ruvəuvehe muvəukurən sə ramasan mine sə rərəha.

6

¹ Ro pen ramasan mə tsəpkahatən mhə mwi nukune nahatənien səvəi nahatətəien ia Kristo, mətə pwəh səuvən atukwatukw ti nəgkiariien me səməme ho kitaha səuvehe mhəmruə. Kitaha səuvərərig raka ia noien emhə me, mhənahatətə raka ia Kumwesən. Rəmwhen a mə sənəpərhi raka təmwki nimwə. Nəpin nəha təkwtəkwuni səvəi nīripesuien nimwə. ² *Kitaha səuvəukurən raka nahatənien me səvəi noien me səpəmsəpə səvəi paptəes, nənə mhəuvəukurən raka noien səvəi nəmri penien rəgi iərmama ia kənkəpwə iərmama məfwaki tukwe. Nənə kitaha səuvəukurən raka mə nərmama tuhətui mwi ia nemhəien, nənə mhəuvəukurən mwi mə Kumwesən trəkiri noien me səvəi nərmama, nənə muvei pen nərpwīnien rerin m nərmama səməme kamho noien ərəha. Narimnari me i, sənəgkiari raka irə. Ripkamasan mhə mə tsəsmwatuk mwi ia nəgkiariien kuatia me ia nəpin me. ³ Ro iamīnhi irə trīni mīnuə Kumwesən rəsēni kitaha, nənə kitaha tsəuvehe kitaha nərmama səməme səuvəmruə raka.

⁴ Hiəukurən mə nərmama nepwīn nəha irəha həuvəuvehe raka ia nukuraanien, mhənənimwi əghan raka namasanien sə Kumwesən rauvei pehe

* **5:14:** Rom 16:19, Fil 1:10 * **6:2:** Hip 9:14

auər a raku pen ia neiai, həuvəuvehi pəri raka Nənimwin Ikinan kitaha minraha, ⁵*mhənənimwi əghan raka nəgkiariien səvəi Kumwesən mə ramasan, mhəuvəregi raka niskaiien səvəi nitətə sə tripko mhə tui ruvehe, ⁶*mətə təkwətəkwuni hənəpwəh nahatətəien səvənraha mhəuvərərīg. Irəha tuhəfo mhərərīg mwi ia noien ərəha səvənraha mhəuvehe mwi ti Kumwesən? Suatuk riti mwi riwən. Rəmwhen a mə irəha hənərui tərini pen mwi Tini Kumwesən ia nei kamarkuau, mhəuvehi utə mwi in, mho auris in ia nəmri nərmama.

⁷Tiprənə sə rauvehi amasan nui səvəi nesən sə rətəgətəg irapw irə nəpən rīpik, mukuə narimnari me sə trasitu ia nərmama səməme haməmhu irə, Kumwesən trəkwein amasan irə. ⁸*Mətə mə tiprənə nəha rukua nurhi ərəha me sə ro rīrevin, rīpkamasan mhə mwi ti nari riti, rīnamevən a tukəkwein ərəha irə. Ia nəpən sampam səvənhi napw trahi əmwesi pam narimnari səməme kamharə irə.

⁹Nərmama keikei me, kimaha iahaməgkiari iaminihi irə, mətə iahəukurən amasan ia kimiaha mə noien səkimiaha ramasan mwi məpi raka tiprənə ərəha nəha. Kimiaha hiamə narimnari me səməme kamhahatən pen mə Kumwesən ruvəuvehimiru pərhiən kimiaha. ¹⁰*Kumwesən ko rīpkenouenou mhə narimnari me səməme hiəno ti nəri nə mə noien səvənhi ratukwatukw a ia nəpən me pam. Nənə in ko rīpko mhə nəri auər a ia noien amasan səvəi nokeikeiien sə hiəno min,

* **6:5:** 1Tes 2:3

* **6:6:** Mat 12:31, Hip 10:26-27, 1Jon 5:16

* **6:8:** Jen 3:17-18

* **6:10:** Hip 10:32-34

nənə mamho ihi, nəpɪn hiənasitu ia nərmama me səvənhi. ¹¹ *Nənə kimaha iahokeikei mə kimiaha kuation kuation rerimiaha tragien ti noien iaminha irə mamhəuvən meste tihəuvehi nəfe hiaməmri pen əknekin nətərigien səkimiaha irə. ¹² Kimaha iahəpwəh nokeikeien mə tiharpaha, mətə iahokeikei mə tihəmwhen ia nərmama səməme hamahatətə, nənə nətərigien səvənraha rəpwəmwis, nənə həukurən nuvehien narimnari me səməme Kumwesən rino promes mə truvei pen minraha.

Promes səvəi Kumwesən traməkeikei muvehe mukua

¹³ Nəpɪn Kumwesən rino promes m Epraham fwe kupwən, nahag riti mwi riwən mə in truvehi mo nəgkiariien səvənhi rɪpam, ti nəri nə mə nəghi Kumwesən rasori məpi raka nahag me pam. Ro pen Kumwesən ruvehi atukw a kwəsuahe ia nəghin, ¹⁴ *mani mə, “Iakani nɪpərhienien mə iou takəkwein amasan ia niram, mo nərmama ia kwənəkwus səim tuhəpik.” ¹⁵ Ti nəri nə mə nətərigien səvəi Epraham rəpwəmwis, in reitenhi meste ruvehi narimnari me nəha Kumwesən rino promes mə truvei pen min.

¹⁶ *Nəpɪn iərmama ruvehi kwəsuahe ia nəghi iəmə asori riti səvənhi, nənə kwəsuahe nəha səvənhi rərihi nəgkiariien səvənhi rɪpam. Nənə nərmama tuhaməkeikei mhəni nɪpərhienien ia nəgkiariien səvənhi, ko həpkəvisə mhə mwi tukwe. ¹⁷ Kumwesən rɪməuvehi kwəsuahe ia nəghin iaminhi irə, ti nəri nə mə in rokeikei mə

* **6:11:** Hip 3:14 * **6:14:** Jen 22:16-17 * **6:16:** Eks 22:10-11

tro narmama me i sāmame tuhəuvehi nəfe in rino promes həukurən amasan mə nətəriɡien səvənhi ko kīpkuvsini mhə nəpīn riti. ¹⁸ *Nəɡkiariien mi nəha promes mine kwəsuaħi ko kīpkuvsini mhə ia nəpīn riti. Ia nəɡkiariien mi nəha Kumwesən ko rīpkeikuə mhə. Kitaha narmama me i sənəp raka mhəuvən mamhərkwafə ipaka ti Kumwesən, nəɡkiariien mi nəha krouasitu asori ia kitaha, rauo mə kitaha tsəkwtəmħiri əknekin noien i samo, noien sə sameitenhi nəri amasan i Kumwesən rinəmri kupwən ia kitaha. ¹⁹ Nəri amasan nəha sameitenhi raməkwtəmħiri nimiruien səkitaha rəmwhen ia aean sə ravi tərini nitətə. Kitaha sameitenhi nəri amasan nəha rəmwhen mə kitaha səuvəuvnimwə raka ia kwopun ikinan anan sə tinari ramo tukuahag fwe ia neiai ia nimwə səvəi Kumwesən. ²⁰ *Iesu ruvəuvnimwə raka ia kwopun nəha. In ruvnimwə tukwini səkitaha mə trəsevər ia suatuk səkitaha. In ruvəuvehe raka mino pris asori anan irə rəmwhen ia Melkisetek fwe kupwən, nənə in trauvehi ia nəpīn me ia nuk nuk me.

7

Pris asori anan nəha Melkisetek

¹ *Fwe kupwən, iəmə i Melkisetek, in kig səvəi Salem, nənə in pris səvəi Kumwesən i in rasori pīk anan. Nəpīn Epraham rīmavən ia naruagənien irəha kig me, nənə in ruvehi irəpw irəha, nənə in rirəriɡ minauvehe, Melkisetek ramevən mətoni ia suatuk, nənə rəfwaki mares Kumwesən mə

* **6:18:** Nam 23:19, 1Saml 15:29
16:12,15, Hip 5:6 * **7:1:** Jen 14:17-20

* **6:20:** Lev 16:2-3, Lev

trækwein amasan ia Epraham. ² Nənə Epraham roueite nautə me pam ia kusen ten nənə muvei pen kusen kuatia m Melkisetek. Nahag i Melkisetek nīpwrān i mə Kig sāvai Natukwatukwien. Nənə nəghin riti mwi kaməkwein in irə mə kig sāvai Salem. Nīpwrān mə Kig sāvai Nəməriniuēn. ³ *Nəkukuə Ikinan rīpkəgkiari mhə ia tata sāvənhi mine mama sāvənhi mine kwənəkwas me sāvənhi, nənə mīpkini mhə nāpin rīnətui irə mine nāpin rīmamhə irə. Rəmwhen mə in rīpkemhə mhə, in ramo ihi wok sāvai pris. Ro iamīnhi irə ikətoni mə in rəmwhen ia Tini Kumwesən, in pris rerin riti.

⁴ Rerīmīahā trīrhi ro Melkisetek mə in nəfe iāmə asori. Epraham kaha kupwən səkītaha rīnoeite nautə me sāvai kig me sāməme rīməuvehi irapw irəha ia naruagənien, muai ia kusen ten muvei pen kusen kuatia m Melkisetek.

⁵ *Kītaha səukurən mə ia nuk me pam nəkur Isrel tuhaməkeikei mhəuai nautə me sāvənraha ia kusen ten mhəuvei pen kusen kuatia m kwənəkwas me sāvai Livae sāməme irəha pris me rəmwhen ia Loa sāvai Kumwesən rani. Nəri auər a mə pris me nəha irəha kwənəkwas me sāvai Epraham, mətə piəvnraha me tuhaməkeikei mhəuvei pen nautə me nəha minraha. ⁶ Melkisetek, rīpko mhə in kwənəkwas riti sāvai Livae, mətə Epraham rīməuai nautə me nəha ia kusen ten muvei pen kuatia min. Nənə Melkisetek rəfwaki m Kumwesən mə trækwein amasan ia Epraham i Kumwesən rīno promes me min. ⁷ Nənə nərmmā pam həukurən. Iərmāma

* 7:3: Sam 110:4 * 7:5: Nam 18:21

sə rauvehi nahag asori trəfwaki mə Kumwesən trəkwein amasan ia iərmama sə in inhəripw irə. ⁸ Nənə pris me i ipwet mine səməme kauai nautə me kusen ten kauvei pen kuation minraha, irəha nərmama me a səməme tuhəpkemhə. Mətə Melkisetek i kuai nautə me kusen ten kuvei pen kuation min, Nəkukuə Ikinan rani mə in ramiru. ⁹ Rosi kitaha səukurən niniiən mə Livae, iəmə i nəkur Isrel ipwet mine kamhəuai nautə me səvənraha kusen ten mamhəuvei pen kusen kuation m kwənəkwus me səvənhi, rəmwhen mə Livae atukwatukw nəha fwe kupwən riməuai nautə nəha səvəi Epraham kusen ten muvei pen m Melkisetek. ¹⁰ Iakani iaminha irə ti nəri nə mə nīpərhienien Livae rinəpwəh ihi nətuiien ia nəpīn nəha Melkisetek rinətoni Epraham ia suatuk, mətə in rinəmak raka ia nite^a kaha nəha səvənhi Epraham.

Iesu Kristo in rəmwhen ia Melkisetek

¹¹ Wok səvəi pris me nəha kamhəuku pen ia kwənəkwus səvəi Livae in nukune Loa sə Kumwesən riməuvei pen m nəkur Isrel. Mətə wok səvəi pris me nəha rəpwəh nəmwhenien, ko irəha həpkəmri atukwatukw pam mhə nari. Ro pen pris əpə riti traməkeikei muvehe, nīpkəmwhen mhə ia Eron, mətə in rəmwhen ia Melkisetek. ¹² Nənə hiəukurən nəpīn kuvsini noien səvəi nīrfiiən pris, nənə tukaməkeikei kuvsini mwi Loa. ¹³ Traməkeikei mo iamīnhi irə ti nəri nə mə kitaha saməgkiari ia Iərimənu səkitaha sə riməuku pen ia kwənəkwus əpə riti. Iərmama riti riwən ia kwənəkwus nəha rino raka wok səvəi pris ia

^a **7:10:** Uə “in fwe ia nīpwrai kaha səvənhi”

nifatə. ¹⁴ *Nərmama həuvəukurən raka mə in riməuku pen ia kwənəkwus səvəi Juta. Nəpən Loa səvəi Moses raməgkiari ia wok səvəi pris me, ripkəgkiari anan mhə ia kwənəkwus nəha.

¹⁵ Ruvehe mo mwi nukurənien irə mə kuvsi ni noien səvəi nırfiien pris ti nəri nə mə pris riti mwi ruvəuvehe raka in rəmwhen ia Melkisetek. ¹⁶ In riməuvehe pris mīpkesi pen mhə loa nəha sə rani kwənəkwus səvəi pris me, mətə resi pen niskaiien səvəi nimiruien i ko ripkiwən mhə ia nəpən riti.

¹⁷ *Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan raməgkiari irə, mamīni mə,

“Ik pris riti rəmwhen ia Melkisetek fwe kupwən, nənə tiko wok səvəi pris ia nəpən me ia nuk nuk me.”

¹⁸ Nəgkiariien nəha rinəmri karen loa kupwən, ti nəri nə mə niskaiien səvənhi riwən, in ripkasitu mhə, ko ripko mhə nari riti. ¹⁹ *Ro iamīnhi irə ti nəri nə mə Loa səvəi Moses rīreirei nəmri atukwatukwien nari riti. Nənə təkwtəkwuni nəha, noien əpə riti sə in ramasan məpi raka ruvəuvehi təmwhəkīn mə kitaha tsəmri pen əknekin nətərigien səkitaha irə. Noien nəha in suatuk səkitaha ti nevənien ipaka ti Kumwesən.

²⁰ Nari riti mwi Kumwesən riməuvehi kwəsua hi muvehi utə noien nəha. Nəpən nərmama me nəha fwe kupwən həuvehe mho irəha pris me, nuvehiiēn kwəsua hi riwən. ²¹ *Mətə nəpən Iesu riməuvehe mo in pris, Kumwesən riməuvehi kwəsua hi mīni mə:

“Iərimənu riməuvehi kwəsua hi riti,

* 7:14: Jen 49:10, Aes 11:1, Mat 2:6, Rev 5:5

* 7:17: Hip 5:6

* 7:19: Hip 9:9 * 7:21: Hip 5:6

nənə ko rīpkərari mhə mwi ia nətərigien səvənhi.

Ik tiko wok səvəi pris ia nəpīn me ia nuk nuk me.”

²² *Kumwesən rīməuvehi kwəsuaahi iamīnhi irə, mo Iesu ruvehe iərmama sə rəmri nəgkiariien i kīnərihi tərini əknekin irə ramasan məpi raka.

²³ Nari riti mwi, pris kupwən me həpik, ti nəri nə mə kuatia tro wok mamevən memhə nənə riti ruvehi təmwhekin. Irəha həpkuvehi mhə wok rəpwəmwis. ²⁴ Mətə Iesu, in truvehi wok səvəi pris ia nuk nuk me mīpko mhə sampam, ti nəri nə mə in ramarə rerin. ²⁵ *Ro iamīnhi irə in rukurən nuvehimīruien nərmama me səməme kamhəuvən ti Kumwesən ia suatuk sə in rīno. In rukurən nuvehimīruien irəha ia nuk nuk me mīpko mhə sampam ti nəri nə mə in ramarə rerin, māməgkiari tukwini səvənraha m Kumwesən.

²⁶ *Pris asori anan riti sə ro iamīnhi in rəmwən ti nasituien ia kitaha ti nəri nə mə in iəmə ikinan, in rīpko mhə noien ərəha uə noien əmkemik. In ropə ia nərmama səməme kamho noien ərəha, nənə kīməuvehi utə in, in rasori məpi raka irəha fwe ia neiai. ²⁷ *In ropə ia pris asori anan me nəha. Nəpīn me pam irəha tuhaməkeikei mhəkupwən mhəvi netə ti naikuas rakaien ia noien ərəha me səvənraha kurirə həpko səvəi nərmama ti naikuas rakaien noien ərəha me səvənraha. Mətə Iesu rīməvi netə m kuatia a rīnəmwən ko rīpko mhə mwi ia nəpīn riti mwi. In rīno noien nəha nəpīn rīnəsēni nīmīruien səvənhi memhə. ²⁸ *Loa rauvehi utə pris asori anan me səməme həpkiskai mhə. Mətə kwəsuaahi səvəi Kumwesən, sə rukurirə

* 7:22: Hip 8:6, 12:24 * 7:25: Rom 8:34 * 7:26: Hip 3:1

* 7:27: Hip 5:3 * 7:28: Hip 5:1-2

ia Loa, in ruvehi utə Tini sə ramasan məmwhen
ti noien wok nəha ia nuk nuk me mīpko mhə
səmpam.

8

Iesu in pris asori anan səkitaha

¹*Kīmaha iahaməgkiari ia nəri i, mətə nukunen
ro iaminhi irə. Səkitaha riti pris asori anan
rəmwhen a ia sə i iahaməni. In fwe ia neiai. Jea
nəha Kumwesən asori raməkure irə mamərimənu,
pris asori anan nəha səkitaha rinəkure ia nīkare
jea nəha mwatuk. ² In ramo wok ia nəkwai
kwopun ikinan, in i nimwə tapolen pərhiən sə
Kumwesən riməvi fwe ia neiai. Ripko mhə
iərmama riməvi nimwə tapolen nəha.

³Pris asori anan me pam səməme Loa riməuvehi
utə irəha wok səvənraha fwe ikin. Irəha haməuvei
pen narimnari me m Kumwesən, mamhəvi netə
ia nīfatə səvənhi. Ia suatuk kuatia a, pris asori
anan səkitaha, in mwi traməkeikei muvei pen nari
riti m Kumwesən. ⁴ Trini minuə in ramarə ihi
ia tiprənə i, ko ripkuvehe mhə mo in pris riti,
ti nəri nə mə pris me hənarə raka mə tuhəuvei
pen narimnari m Kumwesən rəmwhen Loa rani.

⁵*Pris me nəha, irəha kamho wok səvənraha ia
nəkwai nimwə sə rauvnhī a narimnari me səməme
kamharə ia neiai. Ro pen nəpīn Kumwesən riməni
pen ti Moses fwe kupwən mə trivi nimwə tapolen,
mini mə,
“Tikaməkeikei mətui amasan mə tiko narimnari
me i səvəi nimwə tapolen

* **8:1:** Hip 1:3, 3:1, Hip 10:12, 12:2

* **8:5:** Kol 2:17, Hip 9:23, Eks

25:40

resi pen atukwatukw nəfe iakinahatən raka ik
irə fwe ia təkuər.”

6 *Mətə təkwətəkwuni Kristo rīməuvehi wok səvəi
pris sə ramasan məpi raka wok səvəi pris kupwən
me. Rəmwhen a mwi nəgkiariien sə in rinərihi
tərihi əknekin ramasan məpi raka nəgkiariien
kupwən, ti nəri nə mə ramərer utə ia promes me
səməme hamasan mhəpi raka.

7 Nəgkiariien sə kiməkupwən kərihi tərihi
əknekin ripkatukwatukw pam mhə. Ko
ratukwatukw pam tukərihi tərihi əknekin
nəgkiariien vi riti ti nəfe? 8 Mətə Kumwesən
rinətoni mə irəha həpkatukwatukw mhə nəpin
rani mə,

“Nəpin nəha ikin rauvehe

sə takərihi tərihi əknekin nəgkiariien vi riti
nəkur Isrel mine nəkur Jutə tuharə irə.

9 Nəgkiariien nəha ripkəmhwen mhə ia
nəgkiariien nəha iakinərihi tərihi əknekin
mə kaha me səvənraha tuharə irə,
ia nəpin nəha iakiməuvehi rəginraha
miri irapw irəha fwe tənə ljiip.

Irəha həpkəkwtəmhiri mhə nəgkiariien səiou,
nənə ro pen iakenouenou irəha. Iou lərimənu
iakani iaminha irə.

10 *Nənə iou lərimənu iakani mə nəgkiariien səiou
takərihi tərihi əknekin ia nəpin sə truvehe
nəkur Isrel tuharə irə ro iaminhirə:

Takəmri pen loa me səiou ia nətərigien
səvənraha,
nənə mirai pen ia rerinraha.

Iou takuvehe mo iou Kumwesən səvənraha,

* 8:6: Hip 7:22, 9:15, 12:24 * 8:10: Hip 10:16

nənə irəha tuhəuvehe mho irəha nərmama me səiou.

¹¹ Ko irəha riti rīpkevən mhə mahatən nəkur imwəni me uə piəvni mə, 'Ik tikaməkeikei mukurən Iərimənu i.'

Ko rīpkahatən mhə irəha iamīnhi ti nəri nə mə irəha pam tuhəukurən iou,

iərmama sə in inhəripw anan ia nirəha, mevən meste iərmama sə in rasori ia nirəha.

¹²* Iou takapi irəha ti noien me səvənraha səməme həpkatukwatukw mhə,

nənə rerik tripkrihi mhə mwi noien ərəha me səvənraha ia nəpīn riti."

¹³ Nəpīn Kumwesən raməgkiari ia nəgkiariien nəha in trərihi tərini əknekin mə in nəgkiariien vi, nīpwrən i mə nəgkiariien rīməkupwən mərihi tərini əknekin rīnakuas. Nənə nəri sə rīnakuas, rīnəpwəh nəmwhenien, nənə tripkə mhə tui riwən.

9

Nimwə tapolen kaməfwaki irə ia tīprənə i

¹ *Nəgkiariien nəha Kumwesən rīməkupwən mərihi tərini əknekin fwe kupwən səvənhi me fwe ikin loa kamhahatən mə tukəfwaki irə, nənə səvənhi riti nimwə tapolen kaməfwaki irə ia tīprənə i.

² *Nimwə tapolen nəha kīməvi kərpifi nəkwən kəru. Nəkwən sə kukupwən kuvnimwə ikin kani mə Kwopun Ikinan. Ia kwopun nəha nəri kamhi ai pen napw irə raməhiapw mīne tepol kaməmri utə bred ikinan irə. ³ *Nəkwən sə ro kəru irə, kīməvi tukuahag tīnari irə, kani mə Kwopun

* **8:12:** Hip 10:17 * **9:1:** Eks 26:1-30 * **9:2:** Eks 25:23-40

* **9:3:** Eks 26:31-33

ikinan anan. ⁴* Kwopun naha, nifatə riti fwe ikin kino ia kol, kauvani nimwəkmwəki nari nipekin rapein amasan ia təkuren. Pokis riti fwe ikin kimavegi nikarkaren me ia kol. Ia nəkwai pokis naha tikinari riti kino ia kol nəveginien naha kani mə mana rukuər irə. Rigi nei naha rino tihin mahatən pen Eron mə in pris, in mwi ia nəkwai pokis naha. Kəruətərei mi kəru naha kimərai pen loa me ten ia nirau irau mwi fwe ikin.

⁵* Ia təkure pokis naha nənimwi Jerupim kəru naha ikin səməmi krouahatən pen mə Kumwesən raməmak fwe ikin. Təraginrau krouvi atukw i rəuiui kwopun naha Kumwesən rauvehi raka noien ərəha me səvəi nərmama ikin. Mətə təkwtəkwuni naha nəpin riwən ti ninien narimnari me i mərai kwərhawkərha. ⁶* Nəpin hənəmri amasan pam narimnari me naha, ia nəpin me pam pris me kamhəuvnimwə mamhəier ia kwopun ikinan, mamho wok səvənraha. ⁷* Mətə kwopun ikinan anan, pris asori anan in əpa rauvnimwə ikin. Mətə ko ripkevən mhə ia nəpin me. In rauvnimwə ia kwopun naha nəpin kuatia ia nuk me. Nənə nəpin in rauvnimwə traməkeikei muvehi netə, mevən muvei pen m Kumwesən ti noien ərəha səvənhi mine noien ərəha səvəi nərmama həno mhəreirei. ⁸* Ia narimnari me naha, Nənimwin Ikinan ramahatən mə suatuk ti nuvnimwəien ia kwopun ikinan anan ripkəsevər mhə ihi nəpin nimwə tapolen rinamərer ihi fwe kupwən. ⁹* In rəmwhen ia nənimwi nari riti sə

* **9:4:** Eks 16:33, Eks 25:10-16, Eks 30:1-6, Nam 17:8-11, Dut 10:3-5

* **9:5:** Eks 25:18-22 * **9:6:** Nam 18:2-6 * **9:7:** Eks 16:2-34

* **9:8:** Hip 10:19 * **9:9:** Hip 10:1-2

ramahatən pen nəpīn i samarə irə təkwtəkwuni. Nīpwran mə narimnari me sāməme pris me kamhəuvei pen m Kumwesən mine nərīmīru me sāməme kamhousi əpune irəha kavi nitenraha ti noien ərəha həreirei nəmri atukwatukwien nətərigien səvəi nərmama sāməme kamhəuvehe ti nəfwakiien. ¹⁰ *Ro iamīnhi irə ti nəri nə mə noien səvəi narimnari me nəha raməgkiari a ia nəveginien mine nənimwien mine naikuasien me səpəmsəpə. Narimnari me nəha səvəi nīpwrai iərmama a. Kīnəmri narimnari me nəha mə tuharə mheste Kumwesən tro narimnari me pam həuvehe mhərməvi mwi.

Nite Iesu Kristo

¹¹ *Mətə təkwtəkwuni nəha Kristo ruvəuvehe raka. In pris asori anan sə rīməpeki narimnari amasan me muvehe. In rīməuvnimwə ia nimwə tapolen sə ramasan anan mwi məpi raka sə kupwən. Nimwə tapolen nəha ripko mhə nari riti sə nərmama həno ia rəginraha, nənə ripko mhə nari riti səvəi ti prənə i sə Kumwesən rino. ¹² Nəpīn Kristo rīməuvnimwə ia kwopun ikinan anan, in rino m kuatia a nəmwhen ko ripkuvnimwə mhə mwi, ti nəri nə mə in ripkuvehi mhə nite nənī mine nite kwəti kau muvnimwə, mətə in rīməuvehi atukw a niten muvnimwə, mo suatuk ti nifi rakaien kitaha ia noien ərəha me səkitaha, nənə suatuk nəha trarə rerin. ¹³ *Kimiaha hiəukurən. Nite nənī mine nite kau mine nimwrakw ia kwəti kau kiməuvani əmwesi ia nifatə, trini minuə pris riti ruvi rərəgi pen ia iərmama sə

* **9:10:** Lev 11:2,25, Lev 15:18, Nam 19:11-13 * **9:11:** Hip 3:1,
10:1 * **9:13:** Lev 16:3,14-16, Hip 10:4, Nam 19:9,17-19

riməuvehe məmkemik ia nəmri Kumwesən, nənə ia noien nəha in ruvehe məmher mwi. ¹⁴ *Mə ro nīpərhienien i rəfo ia nite Kristo? In rukurən noien məpi raka. Ia niskaiien səvəi Nənimwin sə ramarə rerin, Kristo riməuvei pen atukw a in m Kumwesən rəmwhen ia nərimiru nərahien riwən irə kousi əpune kuvei pen m Kumwesən. Nite Kristo traikuas ia rerimiahə ti noien emhə me mə kimiahə hiəukurən no tukwinien nari m Kumwesən sə ramiru.

¹⁵ *Ro pen Kristo in iəmə sə ravi simwin nərmama mine Kumwesən ia nəgkariien vi sə kinərihi tərini əknekin. In ravi simwin irəha iaminhə irə mə səməmə Kumwesən raməkwein ia nirəha həukurən nuvehien narimnari me nəha tuhəpkiwən mhə səməmə Kumwesən ruvəni raka mə truvei pen m nərmama me səvənhi. Ti nəri nə mə Kristo rimamhə, ro pen nemhəien səvənhi rineivinari ia nirəha, tukəpwəh nərpwinien noien ərəha me səməmə həno nəpin nəgkariien kiməkupwən kərihi tərini əknekin fwe kupwən raiui ihi irəha.

¹⁶ Kimiahə hiəukurən. Trini minuə iərmama riti rərihi tərini əknekin nəgkariien riti mə tukəfuai nautə me səvənhi nəpin tremhə irə, iərmama nəha traməkeikei mukupwən memhə kurirə irə ko nəgkariien sə rinərihi tərini əknekin. ¹⁷ Ro iaminhə irə ti nəri nə mə nəgkariien sə ro iaminhə ro nəri auər a irə nəpin iərmama nəha ramiru ihi. ¹⁸ Rəmwhen a mwi nəgkariien sə Kumwesən riməkupwən mərihi tərini əknekin ruvehe mo nəgkariien riti tukaməkeikei ko, mətə mə netə

* **9:14:** 1Pit 1:18-19, 1Jon 1:7, Hip 6:1 * **9:15:** 1Tim 2:5, Hip 8:6

ripkaiu mhə nəgkiariien nəha ro nəri auər a irə.

19 *Iakani iaminihi irə ti nəri nə mə nəpin Moses rini irapw pam raka nəgkiariien me səvəi Loa m nərmama, nənə kurirə irə in ruvehi nimwheri sipsip sə kino rəruerəv mine rigi nei nəha hisop, meitesi pen ia nite kwəti kau mine nite nani sə rinərapi ia nui, nənə mivi rərəgi pen netə ia nəkukuə səvəi Loa mine ia nərmama me pam,

20 *nənə mini pen ti nirəha mə, “In i netə trərihi tərini əknekin nəgkiariien i Kumwesən riməni pehe tukumiaha i mə tiho.” 21 *Ia noien a mwi nəha Moses ruvi rərəgi pen netə ia nimwə tapolen mine narimnari me pam ikin səvəi nəfwakiien.

22 *Nipərhiienien i, ia noien səvəi Loa nəha, ipaka nari m nari me pam netə rəpərhi irəha həuvehe mhəmher. Nənə trini minuə netə rəpwəh naiuien, Kumwesən ko ripkenouenou mhə noien ərəha me.

23 *Ro pen netə raiu ti nəpərhiien narimnari me nəha həuvehe mhəmher. Mətə nimwə tapolen nəha mine narimnari me səvənhi irəha həuvnhi a narimnari me fwe ia neiai. Mətə narimnari me səvəi nəfwakiien fwe ia neiai, nite nərimiru riti ripkəmwhen mhə ti nəpərhiien irəha həuvehe mhəmher. Tukaməkeikei kuvehi netə riti sə ramasan məpi raka. 24 *Kristo ripkuvnimwə mhə ia nimwə tapolen ia tiprənə i sə nərmama həno ia rəginraha mhəuvnhi a nimwə tapolen pərhiien irə, mətə Kristo ruvnimwə atukwatukw ia neiai, nənə təkwtəkwuni nəha in ramərer ia nəmri Kumwesən maməgkiari tukwini səkitaha. 25 Pris asori anan

* 9:19: Eks 24:3,6-8, Lev 14:4,6 * 9:20: Eks 24:8 * 9:21:

Lev 8:15,19 * 9:22: Lev 17:11, Efes 1:7 * 9:23: Hip 8:5, 10:1

* 9:24: 1Jon 2:1

səvəi nəkur Isrel rauvniwə ia kwopun ikinan anan ia nuk me pam mauvehi nite nərimiru me, mətə Iesu ripko mhə iaminha irə. In ruvniwə m kuation a muvei pen nimiruien səvənhi m Kumwesən. ²⁶ Ko rauvniwə nəpən me nipwran mə in trauvehi nəmisəien ia nei kamarkuaui ia nəpən me fwe kinəmri vi a tiprənə muvehe meste pehe təkwtəkwuni. Mətə təkwtəkwuni nəha, tripko mhə tui tiprənə i ro sampam, in rier pehe m kuation a muvei pen nimiruien səvənhi ti nuvehi rakaien noien ərəha, nənə ko ripkuvei pen mhə mwi ia nəpən riti. ²⁷ *Kumwesən rinəmri raka mə nərmama me pam tuhaməkeikei mhemhə m kuation a, nənə kurirə irə in trəkiri irəha ti noien me səvənraha. ²⁸ Ia noien a mwi nəha, Kristo riməuvei pen nimiruien səvənhi m kuation a ti nuvehi rakaien noien ərəha səvəi nərmama həpik. Nənə in trier pehe mwi ia nuveheien sə ro kəru irə, ripko mhə ti nuvehi rakaien noien ərəha, mətə in truvehe mwi ti nuvehi miruien nərmama səməme hameitenhi in.

10

¹ *Narimnari me səvəi Loa həmwəhen a ia nənimwi nari m nari amasan me səməme tripko mhə tui həuvehe, ripko mhə nipwrai narimnari me. Ia nuk me pam pris me nəha səvəi nəkur Isrel kamho a nari kuation, mamhəvi netə ti noien ərəha. Mətə nite nərimiru me nəha rireirei noien nərmama səməme kamhəuvehe ti Kumwesən hatukwatukw ia nənimen. ² Ko ro nərmama me i səməme kamhəfwaki həuvehe

* **9:27:** Fil 3:20, Hip 10:10, 1Pit 2:24 * **10:1:** Hip 8:5

mhatukwatukw pərhien, tukaikuas irəha m kua-tia a ia netə nəha, nənə kurirə irə irəha tuhəpkregi mhə mwi mə noien ərəha raməmak ia nirəha, nənə tukousi əpune mwi nərimiru me kuvi nitenraha ti nəfe. Kukurən nəpwəhien noien nəha. ³ Ro iaminihi irə, ia nuk me pam, irəha kamhəvi auər a netə, mətə ko həpkenouenou mhə noien ərəha me səvənraha, ⁴ *ti nəri nə mə nite nani mine kau ko ripkuvehi raka anan mhə noien ərəha.

⁵ Ro pen, nəpin Kristo rinauvehe ia tīprənə i, rini pen ti Kumwesən mə,

“Ik ikəpwəh nokeikeiien noien nəha kamousi
əpune nərimiru me kauvei pehe mik,
uə noien nəha kauvei pehe narimnari nepwin
mwi mik,
mətə ikinəpnəpenə ia nipwrak.

⁶ Nərimiru me nəha kauvani əmwesi
nipwranraha pam ia təkure nifatə
mine nərimiru me nəha kavi nitenraha ti noien
ərəha,
ik rerim ripkagien mhə ti nirəha.

⁷ Nənə iakini mə, ‘Kumwesən, ətə ro, iou iakauvehe
mə tako nəkwam
rəmwən atukwatukw ia nəgkiariien kimərai
pen ia nəkukuə səvəi Loa səim sə raməgkiari
ia nirak.’ ”

⁸ Ia nəgkiariien nəha irənhə, Kristo riməkupwən
mini mə, “Ik ikəpwəh nokeikeiien noien nəha
kamousi əpune nərimiru me kauvei pehe mik,
uə noien nəha kauvei pehe narimnari nepwin
mwi mik. Nərimiru me nəha kauvani əmwesi
nipwranraha pam ia təkure nifatə, mine nərimiru
me nəha kavi nitenraha ti noien ərəha, ik rerim

* **10:4:** Hip 9:13

ripkagien mhə ti nirəha.” (In rini nəgkiariien nəha nəri auər a mə nuvei penien narimnari me nəha m Kumwesən ramesi pen nəfe Loa rani.)

⁹ Mətə Kristo rani mwi mə, “Kumwesən, ətə ro, iou iakauvehe mə tako nəkwam.” Ia nəgkiariien nəha səvənhi ramousi raka nəkwai Kumwesən sə kupwən, mə in trəmri nəkwai Kumwesən sə kurirə.

¹⁰ *Nənə nəkwai Kumwesən sə nəha sə kurirə rinaiquas raka noien ərəha me səkitaha nəpın Iesu Kristo riməuvei pen nıpwrən m Kumwesən m ku-atia a, nənə ko ripkuvei pen mhə mwi nəpın riti mwi.

¹¹ *Nəpın me pam pris me kamhərer mamho wok səvənraha, mamho a nəri kuatia ia nəpın me, mamhəvi nite nərimiru me, netə sə rıreirei naiquas rakaien noien ərəha me ia nəpın riti.

¹² Mətə Kristo rinəsəni nimiruien səvənhi memhə m kuatia a ti naiquas rakaien noien ərəha me səvəi nərmama ia nuk nuk me mıpko mhə sam-pam, nənə kurirə irə in revən məkure ia nıkare Kumwesən mwatuk. ¹³ *Ia kwopun nəha in tre-itenhi meste Kumwesən tro nərmama səməme haməmwəki in həuvehe in trərpwi utə tipage nisun mi ia nirəha. ¹⁴ Iakani iamınhi irə mine ti nəri nə mə Kristo niten rinaiu m kuatia a mo nərmama me səvənhi hatukwatukw ia nənimen ia nuk nuk me. Nərmama me nəha irəha nəha rino irəha ho ikinan.

¹⁵ Nənə Nənimwın Ikinan mwi rani pehe tuku-taha mə nəri nəha ro nıpərhiénien. Rani mə,

¹⁶ *“Iərimənu rani mə, ‘Nəgkiariien səiou takərihi tərini əknekın

* **10:10:** Hip 9:12,28 * **10:11:** Eks 29:38 * **10:13:** Hip 1:3, Sam 110:1 * **10:16:** Hip 8:10

ia nāpīn sə truvehē nəkur Isrel tuharə irə ro
iamīnhi irə:
Takəmri pen loa me səiou ia nətərigien səvənraha,
nənə mīrai pen ia rerīnraha.’ ”

¹⁷ *Nənə in rani mwi mə,
“Iou rerik triṗkrhi mhə mwi ia nāpīn riti
noien ərəha me mine noien ourour me
səvənraha.”

¹⁸ Mə Kumwesən rinenouenou raka nərəhaien
me nəha, nənə tukvi mwi netə ti noien ərəha ti
nəfe. Tukəpwəh a noien nəha. ¹⁹ *Piak me,
təkwtəkwuni nəha ia nite Iesu kitaha səukurən
nuvniwəien ia kwopun ikinan anan mhəpwəh
nehəkirien, ²⁰ *mhesi pen suatuk vi sə ramiru Iesu
rinəsevər irə tukutaha ia nīpwran mə tsəukurau
ia tinari nəha raməgher tukuahag kwopun ikinan
anan. ²¹ Kitaha səuvəuvehi pris riti səkitaha in
rasori mamərimənu ia nimwə səvəi Kumwesən.
²² *Narimnari me nəha ho nīpərhienien. Ro
pen pwəh səuvən ipaka ti Kumwesən mhəpwəh
nərkwafəien neikuəien ia reritaha, mhahatətə
əknekin irə, nənə reritaha sə fwe kupwən ram-
rhi noien ərəha me səkitaha ruvehē məmher
ia nite Kristo, nənə nīpwrataha mwi rəmher, ti
nəri nə mə sənaru raka ia nui əmher. ²³ *Pwəh
səkwtəmhiri əknekin nini irapwien nəri amasan
sə sameitenhi, mhəpwəh nikiukiuien, ti nəri nə
mə Kumwesən sə rīmāni mə truvei pehe nəri
amasan nəha m kitaha ramo nəgkiariien səvənhi
ia nāpīn me. ²⁴ Pwəh sətərig mə tsəfo mha-
situ ia kitaha me mho nokeikeiien mine noien

* **10:17:** Hip 8:12 * **10:19:** Hip 4:16 * **10:20:** Mat 27:51,
Hip 9:8 * **10:22:** Lev 8:30, Esik 36:25, Efes 5:26 * **10:23:** Hip
4:14

amasan me. ²⁵ *Ripkamasan mhə mə tsəpwəh noien səvəi nousəsimwinien kitaha me rəmwhen ia nərmama nepwɪn kamho, mətə pwəh sərpwi əknekin kitaha me, mamho ia nəpɪn me ti nəri nə mə kitaha səukurən mə nuveheien səvəi Iesu ruvəuvehe ipaka.

²⁶ *Iakani iamɪnha irə ti nəri nə mə kitaha səuvəukurən raka nɪpərhienien. Trɪni minuə samo nəri auər a irə, mamhəmwur pen ia noien ərəha, nənə netə riti mwi riwən anan mə traiu maikuas raka noien ərəha səkitaha. ²⁷ *Trɪni minuə kitaha saməmwur pen ia noien ərəha, nəri kuatia a tsaməti pen i mamheitenhi. Nəri nəha ro nehekɪrien i. In nə nəpɪn Kumwesən trərpwɪn noien ərəha me irə mine napw i raməpnəpan pɪk trahi nərmama səməme haməmwəki in. ²⁸ *Kɪmɪaha hiəukurən. Trɪni minuə iərmama riti ramərui Loa səvəi Moses, nənə iərmama kəru uə kahar tuharni irapw in, nənə in traməkeikei memhə. Ko kɪpkapi mhə tukwe. ²⁹ *Mətə rəfo ia iərmama sə ramavən avən ia Tɪni Kumwesən? Kumwesən ruvəni raka nəgkiariien vi səvənhi tukutaha, nənə nɪte Tɪni rərihi tərɪni əknekin nəgkiariien nəha. Mətə rəfo ia iərmama sə ro nəri auər a ia netə nəha sə rɪno in ruvehe məmher mo ikinan i? Nənɪmwɪn Ikinan rauai namasanien səvənhi m nərmama, mətə rəfo ia iərmama sə rani ərəha Nənɪmwɪn nəha? Iərmama nəha nərpwɪnien sə Kumwesən tro min ti noien ərəha səvənhi triskai məpi raka nərpwɪnien səvəi iərmama sə ramərui Loa səvəi Moses. ³⁰ *Iakani iamɪnha irə ti nəri nə

* **10:25:** Hip 3:13 * **10:26:** Hip 6:4-8 * **10:27:** Aes 26:11

* **10:28:** Dut 17:6, 19:15 * **10:29:** Eks 24:8, Hip 13:20 * **10:30:**

Rom 12:19, Dut 32:36, Sam 135:14

mə kitaha səuvəukurən raka mə Kumwesən riməni mə, “Iou takərpwīn noien ərəha səvəi nərmama, nīpərhienien iou tako.”* Nənə in riməni mwi mə “Tərimənu in trəkiri noien me səvəi nərmama me səvənhi.”³¹ Kumwesən in ramīru. Trīni minuə saməmak ia rəgin mə in trərpwīn noien ərəha me səkitaha, nari nəha in nari riti səvəi nehekirien.

³² Mətə rerimīaha tramrhi nəpīn kupwən, nəpīn hiəpkuvehe vi a ia nukuraanien. Nəpīn nəha nəpīn skai. Kamo nəmisəien me m kimīaha, mətə hiəpwəh nīmweien. ³³ *Nəpīn me nepwīn nərmama kamhəni ərəha kimīaha ia nəmri nərmama, nənə mamho rərəha ia kimīaha. Nəpīn me nepwīn kimīaha hiamərer kimīaha nərmama səməme kamho rərəha ia nīrəha iamīnhi irə. ³⁴ *Kimīaha hiaməuvehi pəri nəmisəien kimīaha nərmama səməme hamarə ia kalapus. Nəpīn nərmama hənəkres narimnari me səkimīaha, mətə rerimīaha ragien a tukwe, ti nəri nə mə hiəuvəukurən raka mə narimnari nepwīn nəha ikin səkimīaha, səməme hamasan mhəpi raka, nənə narimnari me nəha tuharə rerin.

³⁵ Ro iamīnhi irə tihaməkeikei mhərer əknekīn, ti nəri nə mə nərkūien fwe ikin səkimīaha ramarə sə tihəuvehi. ³⁶ *Tihaməkeikei mho nətərigien səkimīaha rəpwəmwis mə tiho narimnari me səməme Kumwesən rokeikei. Nənə tihəpkuvehi nəfe in ruvəni raka mə truvei pehe m kitaha. ³⁷ Ro iamīnhi irə rəmwhen ia Nəkukuə Ikinan rani mə tripko mhə tui,

* **10:30:** Dut 32:35 * **10:33:** 1Kor 4:9 * **10:34:** Mat 6:20,
Mat 19:21,29 * **10:36:** Luk 21:19, Hip 6:12

“Iərmama i kamini mə truvehē, truvehē, in triṣko
mhə tipwə.

38 *Mətə iərmama atukwatukw səiou trimiru
ia nahatətəien səvənhi,
nənə trini minuə ramavən rərig rərig,
nənə rerik triṣkagien mhə tukwe.”

39 Mətə kitaha i səṣko mhə iaminha irə. Ko
səṣkavən rərig rərig mhə mə Kumwesən trouraha
kitaha, rekəm. Kitaha nərmama səvəi nahatətəien
ia Kumwesən tsəuvehi nimiruien.

11

Kaha kupwən me hənahatətə ia Kumwesən

1 *Nahatətəien ia Kumwesən ikukurən amasan
mə tikuvehi narimnari amasan me ikameitenhi,
mani niṣərhiēnien ia narimnari me ipkətə mhə ia
nənimem. 2 Nahatətəien iamini in nəha nəfe kaha
kupwən me həno ro Kumwesən rəgnəgini irəha.

3 *Nahatətəien ro kitaha səukurən amasan mə
Kumwesən rino neiai mine tiprənə mine narim-
nari me pam ia nəgkiariēn səvənhi, mo narimnari
me nəha kamətoni həuku pen ia narimnari me
kipkətoni mhə. 4 *Epel in rinahatətə ia Kumwesən,
ro pen ruvei pen nari riti m Kumwesən sə ra-
masan məpi raka səvəi Ken. Nənə ti nəri nə
mə in rinahatətə ia Kumwesən iamini irə, nənə
Kumwesən rini irapw mə in iəmə atukwatukw
riti, nənə rerin ragien ti nuvehien narimnari me
səvənhi. Niṣərhiēnien iəmə nəha ruvamhə raka,
mətə noien səvəi nahatətəien səvənhi raməgkiari
ihi m kitaha.

* 10:38: Rom 1:17, Kal 3:11

* 11:1: Rom 4:18, 2Kor 5:7

* 11:3: Jen 1:1, Sam 33:6, 2Tes 3:5

* 11:4: Jen 4:3-10

⁵ *Inok rīnahatātə ia Kumwesən, ro pen kuvehi utə in mə tīpkemhə mhə, nənə kīpkətoni mhə mwi in tī nəri nə mə Kumwesən rīməuvehi raka in ia tīprənə i revən fwe ia neiai. Mətə nəpīn kīpkuvehi raka mhə ihi in, Nəkukuə Ikinan rani mə Kumwesən rerin ragien tukwe. ⁶ Mətə trini minuə iərmama rīpkahatātə mhə ia Kumwesən, in trəfo mo Kumwesən rerin ragien tukwe? In rīreirei anan noien, tī nəri nə mə iərmama riti rokeikei mə truvehe tī Kumwesən, in traməkeikei mīni nīpərhiēnien mə Kumwesən ramarə nənə mamō rāmasan m nərmama sēməme haməmwur mə tuhətoni in.

⁷ *Noa rīnahatātə ia Kumwesən. Ro iamīnhi irə nəpīn Kumwesən rīnani pen narimnari me min fwe kupwən sēməme nərmama həpwəh ihi nətoniēn, Noa ramsiai, mamō nəkwān, nənə muvrhəkin nītətə asori riti mə truvehimīru nərmama sēməme kamharə ia nəkwai nīmwə səvənhi. Ia noien i, Noa ramo pui noien ərəha me səvəi nərmama ia tīprənə, nənə muvehe iərmama riti sə ratukwatukw ia nəmri Kumwesən tī nəri nə mə ramahatātə irə.

⁸ *Epraham rīnahatātə ia Kumwesən, ro pen nəpīn Kumwesən rəkwein in mə trevən ia tənə əpə riti tukuvei pen min, ro nəkwān, mier, mīreirei mə rauəku. ⁹ *In rīnahatātə ia Kumwesən ro pen in rarə ia tənə nəha Kumwesən rīno promes mə truvei pen min. Mətə rīnamarə ia kwopun nəha ia nīmwə tapolen rəmwhen a iəpwispwis riti. Nənə Aesak mīne Jekop irau nəha Kumwesən

* **11:5:** Jen 5:24 * **11:7:** Jen 6:13-22, Jen 7:1, 1Pit 3:20, Rom

3:22, 4:13 * **11:8:** Jen 12:1-5, Wok Me 7:2-4 * **11:9:** Jen 26:3,

Jen 35:12,17

rino promes minrahar pəri, irau mwi krauarə a ia nimwə tapolen. ¹⁰ Epraham rino iaminha irə ti nəri nə mə in rameitenhi mə trevən ia taon riti sə ramərer ia təkure nəri skai riti. Taon nəha, Kumwesən rino mak irə, nənə mino raka ramarə.

¹¹ *Sera rinahatətə ia Kumwesən, ro pen Kumwesən ruvei pen niskaiien min mə tro tipwin. Nəri auər a mə Sera in rinəprənemə anan, mətə rərəhi tini ti nəri nə mə in rinətigite ia Kumwesən sə rino promes min. ¹² *Ro pen sətōni mə iərmama kuatia a i Epraham rinərgħarə ipaka remhə, mətə rərəhi iəkunouihi riti, nənə nərmama ia kwənəkwus səvənhi həuvehe mhəpik mhəmwhen ia kəməhau me ia kəpuapen uə nipəkir ia nikare təsi ko kīpkəvsini pam mhə irəha.

¹³ *Nərmama me i irəha pam kamhahatətə ia Kumwesən. Mətə nəpin irəha hemhə, irəha həpwəh ihi nuvehiiien narimnari me nəha səməme Kumwesən rino promes mə truvei pen minraha. Irəha hamətoni mə narimnari me nəha haməmak isipwin ihi ti nirəha, mətə rerinraha ramagien pik mə tuhətoni. Nənə irəha haməni irəpw mə hamarə ia tiprənə i mətə irəha həmwhen a iəpwisewis me. Tiprənə i ripko mhə imwənraha pərhiēn. ¹⁴ Nəpin nərmama haməgkiari iaminha irə ramahatən pen mə irəha hamətui imwənraha atukwatukw. ¹⁵ Kamo rerinraha ramrhi tənə nəha həməier irə mə in nəha imwənraha atukwatukw ko hərərig mwi. ¹⁶ *Mətə irəha həpkrərig

* **11:11:** Jen 18:11-14, Jen 21:2 * **11:12:** Rom 4:19, Jen 15:5, 22:17, Dut 10:22 * **11:13:** Jen 23:4, 1Kron 29:15, Sam 39:12, 1Tes 2:11 * **11:16:** Eks 3:6,15, Mak 12:26

mhə ti nəri nə mə hokeikei tənə əpə riti sə ramasan məpi raka, in nəha fwe ia neiai. Ro pen Kumwesən ripkauris mhə mə irəha tuhəkwein in mə Kumwesən səvənraha, ti nəri nə mə in rinəpnəpenə raka ia taon riti səvənraha.

¹⁷ Epraham rinahatətə ia Kumwesən, ro pen nəpən Kumwesən raməkiri nahatətəien səvənhi, rəmrutə Aesak ia təkure nifatə. Ia nəpən nəha Epraham i Kumwesən rino promes me min ramərer mwatuk mə trousi əpune tini anan kuatia.

¹⁸ Kumwesən ruvəni raka tukwe mə, “Epraham, nīmwpwīm me sāməme tuhəuku pen ia Aesak irəha nə takəvsini irəha mə kwənəkwus me səim.”

¹⁹ *Mətə Epraham ramərer mwatuk mə trousi əpune tini, ti nəri nə mə rerin rarhi mə Kumwesən rukurən noien iərmama rətui mwi ia nemhəien. Ro pen nəpən ruvehi raka tini ia nifatə rəmwhen mə in rinətui mwi ia nemhəien.

²⁰ *Aesak rinahatətə ia Kumwesən, ro pen rəfwaki mə Kumwesən trəkwein amasan ia Jekop mine Isau, mamini irapw narimnari me sāməme tuhəpkuvehe ia nəpən riti.

²¹ *Jekop rinahatətə ia Kumwesən, ro pen nəpən ipaka remhə, in rəfwaki mə Kumwesən trəkwein amasan ia tini Josef mi. In rinərpwi kaskin mərəer əmakəmak, nənə maməgnəgini Kumwesən.

²² *Josef rinahatətə ia Kumwesən, ro pen nəpən ipaka remhə, in rəgkiari ia nəpən nəha sə kwənəkwus me səvəi nəkur Isrel tuhəier fwe tənə Ijip, mini mə tuhəfo ia nikəkrin me.

* **11:19:** Rom 4:17

* **11:20:** Jen 27:27-29, Jen 27:39-40

* **11:21:** Jen 48:15-16

* **11:22:** Jen 50:24-25, Eks 13:19

23 *Tata mine mama sāvai Moses krinouahatətə ia Kumwesən, ro pen nāpin Moses rətui, irau krouətoni mə in iəkunouihi amasan riti, nənə krouərkwafə i roueste məkwə kahar. Nənə irau kroupkhekır mhə nəruien nəgkiariien sāvai kig.

24 *Moses rīnahatətə ia Kumwesən, ro pen nāpin in rupwinari, rəpwəh nəsənien mə tukəkwein in tini prən ouihi sāvai Fero, kig sāvai nəkur Ijip. 25 In revən marə irəha nərmama me sāvai Kumwesən muvehi pəri nəmisəien irəha minraha. In rokeikei sə nəha mēpi raka mə in tramregi ramasan ia nagienien i kamregi ramasan irə nāpin ouihi a, nagienien sāvai noien ərəha. 26 *Ia nətəien sāvənhi, kamo naurisien min ti Kristo sə tripkuvehe ramasan mēpi raka nautə me pam ia tənə Ijip. Nətəien sāvənhi ro iaminha irə ti nəri nə mə in raməti pen ia nərəkuien sə Kumwesən truvei pen min. 27 *Moses rīnahatətə ia Kumwesən, ro pen in rier ia tənə Ijip məpwəh nehekīrien ia kig nəha sə niemaha raməpi pik. In ripkəti ərari mhə mə trirərig, mətə ramərer əknekin rəmwhen mə in ramətoni Kumwesən i iərmama ripkətoni mhə ia nənimen. 28 *In rīnahatətə ia Kumwesən, ro pen rəmri nəveginien asori nəha Pasova, məmri mwi noien i nəkur Isrel ho pen netə ia təpinhə ia nimwə me sāvənraha kamo agelo sə trouaha nəmritaik me rirapi irəha hemhə.

29 *Nəkur Isrel me nəha hənahatətə ia Kumwesən, ro pen irəha həpi simwin ia təsi

* 11:23: Eks 1:22, 2:2 * 11:24: Eks 2:10-12 * 11:26: Hip 10:34-35
 * 11:27: Eks 12:51, Eks 14:13,14, Rom 1:20, 1Tim 1:17, Hip 11:1
 * 11:28: Eks 12:21-30 * 11:29: Eks 14:21-31

əruerəv. Irəha hənəvən mhəpi simwin rəmwhen hamavən ia tīprənə əvəhak. Mətə nəpin nəkur Ijip haməmwur mə tuhəkurirə irəha, təsi rirərig muvehe mousəman irəha həmwhenimw.

³⁰ *Nəkur Isrel hənəhatətə ia Kumwesən, ro pen havən mhəkuraukurau ia nəpai səvəi taon Jeriko meste nəpin sefen, nənə nəpai nəha rərkwəpir māsas.

³¹ *Rehap pran səvəi suatuk in rinəhatətə ia Kumwesən, ro pen in ripkəmhə mhə irəha nəkur Jeriko səməme hənərui nəkwai Kumwesən. Nəkur Isrel həpwəh nousi əpuneien prən nəha ti nəri nə mə rerin ragien mə truvehi iəmə Isrel mi nəha səməmi kriməuvehe mə trouətoni afafa taon nəha. Irau krauevən fwe ia nimwə səvənhi.

³² Mətə ko iapkəgkiari mhə mwi rəpwəmwis. Səiou nəpin riwən mə takəgkiari ia Kiteon, Parak, Samson, Jefta, Kig Tevit, Samuel, mine profet me. ³³ *Nərmama kupwən me nəha haməhatətə ia Kumwesən, nənə ro pen həuvehi irəpw kig me ia naruagənien, mho noien atukwatukw me, mhəuvehi nəfe Kumwesən rino promes minraha, mhəsisəg ia tərhui laeon me, ³⁴ *mhousi əfi napw asori sə rauək, mhap mhəvtənhi nərmama səməme hənua tuhərai əpune irəha ia nau səvəi naruagənien. Irəha nərmama niskaiien səvənraha riwən, mətə Kumwesən ruvei pen niskaiien minraha, nənə irəha həuvehe mhəskai ti naruagənien, mho naruagən me səvəi tənə əpə me hap. ³⁵ *Nipran nepwin nəha ikin

* **11:30:** Jos 6:12-21 * **11:31:** Jos 2:1-21, Jos 6:21-25, Jem 2:25

* **11:33:** Dan 6:22 * **11:34:** Dan 3:23-27 * **11:35:** 1King 17:17-24, 2King 4:18-37

səmame hənahatətə ia Kumwesən, Kumwesən ro nipwnətinraha me hətui mwi ia nemhəien. Nərmama nepwin mwi səməme hənahatətə ia Kumwesən, irəha hənəseni nərmama səməme haməmwəki irəha ho nəmisəien asori ia nipwranraha. Irəha həpkəpwəh mhə nahatətəien səvənraha mə nərmama səməme haməmwəki irəha heivi nari ia nirəha. Irəha hamahatətə ia Kumwesən mə in tro irəha hətui mwi ia nemhəien səvənraha ia nimiruien riti sə ramasan məpi raka.

³⁶ *Nənə irəha me nepwin, nərmama haməfkəmanə ia nirəha, mamhərisi irəha. Nənə irəha me nepwin, nərmama hərihi irəha ia jen, nənə mhəuvehi puvnimwə irəha ia kalapus.

³⁷ *Irəha me nepwin kinəkwi əpune irəha ia kəruətərei. Nənə kərai əmwesi irəha nepwin ia so ro nipərin kəru. Nənə irəha me nepwin, kinərai əpune irəha ia nau səvəi naruagənien. Nənə irəha me nepwin hənamarə mamharkahu ia teki nəni mine sipsip, nautə səvənraha riwən anan. Nəpin me nərmama hamouraha irəha, mamho rərəha anan ia nirəha. ³⁸ Irəha nərmama amasan me. Təprənə i ripkəmhwen mhə mə irəha tuharə ikin. Irəha hamarə əpnəpen a fwe ia kwopun akwesakwes ikin, mine ia təkuər me, mine ia nipəgi kəpwier me, mine ia nipəgi tənə me.

³⁹ Nipərhiēnien i nərmama kupwən me nəha, irəha pam kani amasan nəghinraha ipwet mine ti nahatətəien səvənraha, mətə nəpin hənamarə irə həpkuvehi mhə nəfe kino promes irə, ⁴⁰ ti nəri nə mə Kumwesən rinətə raka fwe kupwən nəfe tro m kitaha ramasan məpi raka. Nənə ia

* **11:36:** 1King 22:24-27, Jer 20:2, 37:15, Jer 38:6 * **11:37:** 2Kron 24:21

nətərigien səvənhi, in rokeikei mə trukupwən mo kitaha minraha səuvehe mho kuatia. Ia noien nəha in rukurən noien kitaha minraha səuvehe mhatukwatukw pam.

12

Kumwesən raməkoui atukwatukw nipwnətın me

¹ *Nərmama me nəha hənahatətə ia Kumwesən irəha həmwən ia iərmama riti sə rani irapw nəfe rinətoni ia nənimen mə kitaha səukurən niniien nipərhiénien irə. Irəha həpik kamhərer kuraukurau ia kitaha. Ro iamınhi irə pwəh səfraka nari pəmpəm me pam, mine noien ərəha sə raməkwtəmhiri əknekin kitaha, nəə mhaiu ia naiuén nəha Kumwesən rinəmri kupwən ia kitaha məpwəh nəpouien. ² *Ia nəpın me tsaməti pen a ia Iesu nəha in nukune nahatətəien səkitaha fwe nukunen meste nəkrəkwerin. In rəti ərgarig pen ia nei kamarkuau i mətóni nagienien sə in tragien irə kurirə. Ro iamınhi irə in revən ia nei kamarkuau mo nəri auər a ia naurisien tuko min. Nəə təkwətəkwuni nəha in raməkure ia nıkare jea mwatuk sə Kumwesən raməkure irə mamərimənu.

³ Ramasan mə rerimiahə tramrhi Iesu mə rinəfərer əknekin nəpın nərmama ərəha me kamhəmwəki in, mamho noien ərəha irə, kamo kimiahə hiəregi hiənəpou ia nimiruién səkimiahə mhəpwəh. ⁴ Nərmama me səməme kamho noien ərəha kamho nəmisəien m kimiahə. Rəmwən mə hiamərer ia naruagənien riti. Mətə kimiahə riti ripkəmhə mhə ihi ia naruagənien nəha. ⁵ Kimiahə

* **12:1:** Rom 7:21, 1Kor 9:24-25 * **12:2:** Hip 1:3

tiḥəpwəh nenouenouiien nəgkiariien i raməkwein
tini ia kimiaha. Rani mə,

“Nərik, nəpin İərimənu raməkoui atukwatukw ik,
tikəpwəh noien nəri auər a irə.

Rerim trəpwəh nəpouiien nəpin ranise skai
noien ərəha səim.

6 *Trini minua İərimənu rokeikei pik iərmama riti,
nənə traməkeikei məkoui atukwatukw.

Nənə in traməkeikei mo nəmisəien m
iərmama sə raməkwein i mə tini mə trəpwəh
noien ərəha səvənhi.”

7 *Ro pen tiḥərer əknekın ia nəpin sikai me.
Kumwesən rauvei pehe nəpin sikai me nəha ti
nəkoui atukwatukwien kimiaha. Noien nəha
ramahatən pen mə Kumwesən ramo kimiaha
rəmwəhen mə kimiaha nıpwnətın me. İəkunouihi
riti riwən sə tata səvənhi ripkəkoui atukwatukw
mhə in. 8 Kumwesən raməkoui atukwatukw
pam nıpwnətın atukwatukw me. Trini minua
Kumwesən rəpwəh noien iamınha irə ia kimiaha
nənə nıpwrən nə mə ripko mhə nıpwnətın atuk-
watukw me nə kimiaha. 9 Ia nikaren səkitaha
nərmama, səkitaha me fwe tata me hənəkoui atuk-
watukw kitaha fwe kupwən, nənə səsiəi irəha.
Mətə rəfo ia Tata səvəi nənimwıtaha? Ramasan
mə kitaha tseiwaiu mhəsiəi mwi in mhəpi raka
nənə mhəmıru. 10 Tata me səkitaha fwe kupwən
hənəkoui atukwatukw kitaha nəpin kwakwa a ia
nətərigien a səvənraha. Mətə Kumwesən raməkoui
atukwatukw kitaha mə trasitu ia kitaha, mo kitaha
səuvehe mho nəkur ikinan me rəmwəhen irə.
11 *Kimiaha hiəukurən. Noien i nəkoui atuk-

* 12:6: Rev 3:19 * 12:7: Dut 8:5, 2Saml 7:14 * 12:11: Jem
3:17-18

watukwien iərmama nəpɪn kamo ro nəmisəien i. Ripko mhə nari riti kamregi ramasan irə, mətə kurirə irə trukuə kwənkwan ia nimiruien səvəi nərmama səməmə kinəkoui irəha irə mheste həpwinari. Kwənkwan nə in i nəmərinuien mine natukwatukwien.

¹²*Ro iamɪnhi irə kimiaha hiənəpou rəgimiahā remhə tihaməkeikei mhəuvehi utə rəgimiahā. Mə nukurhumiahā rɪnəpou həvi atukw i pwəh riskai.

¹³*Tiho suatuk atukwatukw me nɪsumiahā travən irə mə sin ia kimiaha nɪsun rərəha nɪsun ko ripkərəha anan mhə mier raka mətə tripkamasan mwi.

Tihəməsiari kamo hiameikuə a niregiien Kumwesən raməgkiari

¹⁴*Tihəmwur mə tiharə amasan ia nəmərinuien kimiaha nərmama me pām, nənə mhəmwur mə tiho nimiruien səkimiahā ro ikinan. Iərmama sə ripko mhə ikinan, ko ripkətoni mhə nəmri Iərimənu nəpɪn riti.

¹⁵*Tihətui amasan kamo kimiaha riti rarfai ia namasanien səvəi Kumwesən. Tihətui amasan kamo kimiaha riti ruvehe məmwhen ia nuai nei akonə riti sə rukwesər mutə mukuə kwənkwan rərəha. Iərmama sə ro iamɪnha irə tro nərmama həpik həuvehe mhəmkemik ia noien ərəha. ¹⁶*Tihətui amasan kamo kimiaha nərmān mine nɪpran hiəiri əpnəpən kimiaha me. Tihətui amasan kamo kimiaha riti ro nəri auər a ia narimnari ikinan me rəmwhen Isau rino. In nəmri pen nəmri nari ia nasorijen səvəi nəmritaik kuvehi nənimen ia

* **12:12:** Aes 35:3 * **12:13:** Prov 4:26 * **12:14:** Sam 34:14,

Rom 12:18 * **12:15:** Wok Me 8:23 * **12:16:** Jen 25:33-34

nəveginien plet kuation. ¹⁷ *Kimiaha hiəukurən mə kurirə in rokeikei mə truvehi mwi nasorijen nəha, nənə markut pik mə tata səvənhi trəkwein amasan irə, mətə rekəm. Nəri auər a mə Isau rinasək pik tukwe, mətə ko ripkrərig mhə ia noien nəha sə rino.

¹⁸ *Kimiaha hiəpkuvehe mhə ia təkuər riti rəmwhen təkuər Sinae. Fwe kupwən nəkur Isrel həuvən ia təkuər nəha, mhətoni napw rauək. Nəpitəvien reiwaiu mahakwi nəri. Həregi nimətagi asori, ¹⁹ *mine nasəkien səvəi kisipw. Həregi mwi reri Kumwesən raməgkiari minraha. Nəpin həregi nəgkiariien səvənhi, həni mə irəha həpwəh nokeikeiien mə tuhəregi mwi nəgkiariien nəha. ²⁰ *Irəha həhekir mətəmnimwin ti nəgkiariien nəha riməni mə,

“Trini minuə nari riti rirapi təkuər i, nəri auər mə nərimiru a riti,
mətə tukaməkeikei kəkwi əpune ia kəruəterei.”

²¹ *Nəpin Moses rətoni narimnari me nəha, in mwi riregi rərəha nənə mini mə, “Tou iakinehekir iakinehekir, minamətəmnimwin.”

²² *Mətə kimiaha hiəuvəuvehe ia təkuər i Saeon, mine taon i imwei Kumwesən sə ramiru. In i Jerusalem vi fwe ia neiai, kwopun nagelo me həpik hamousəsəmwīn irəha me ikin mamhagien ia nəpin me. ²³ *Hiəuvəuvehe ia nousəsəmwīnien asori səvəi nərmama me səvəi Kumwesən səməme

* **12:17:** Jen 27:30-40 * **12:18:** Eks 19:16-20, Dut 4:11-12

* **12:19:** Eks 20:18-21, Dut 5:22-27 * **12:20:** Eks 19:12-13

* **12:21:** Dut 9:19 * **12:22:** Kal 4:26, Rev 5:11 * **12:23:** Luk

10:20

həmwhen ia nəmritaik me səvənhi, kımərai pen nəghınraha fwe ia neiai. Hiəuvəuvehe ti Kumwesən sə tripkəkiri noien səvəi nərmama me pam. Hiəuvəuvehe ti nənimwi nərmama amasan me kino həuvehe mhatukwatukw pam.

²⁴ *Hiəuvəuvehe ti Iesu sə ravi simwin nərmama mine Kumwesən ia nəgkiariien vi kınərihi tərini əknekin. Nənə hiəuvəuvehe ti netə sə kiməvi ti noien ərəha raməgkiari mani nəri amasan məpi raka nəfe nite Epel rani.

²⁵ *Ro iamınhi irə kimiaha tihaməkeikei mhətui amasan kamo hieikuə a niregiien Kumwesən nəha raməgkiari m kimiaha. Nəkur kupwən me nəha səməme heikuə a niregiien nəgkiariien səvənhi sə iərmama ia təkure tiprənə rani ti nəsuəpwirien irəha, mətə ko həpkap mhə nəpin Kumwesən rərpwin noien ərəha səvənraha. Nənə trini minuə kitaha seikuə a niregiien nəgkiariien səvəi Kumwesən sə ruku pen fwe ia neiai muvehe mə trəsəpwiri kitaha, tsəfo map nəpin trərpwin noien ərəha səkitaha? ²⁶ *İa nəpin nəha fwe kupwən reri Kumwesən rıməkiukiu ia tiprənə, mətə təkwtəkwuni nəha in rəgkiari m kitaha mini mə, “Nəpin riti mwi nəha ikin, iou takikiukiu mwi ia tiprənə. İa nəpin nəha ripko mhə tiprənə əpa trikiukiu, neiai mwi trikiukiu.” ²⁷ Nəgkiariien nəha Kumwesən rıməni mə, “Nəpin riti mwi,” nıpwran i mə in trikiukiu ia narimnari me ia tiprənə i səməme in rino mə truvehi raka irəha. Mətə narimnari me səməme həpwəh nikiukiuien

* **12:24:** Hip 8:6, 10:22, 1Tes 1:2, Jen 4:10 * **12:25:** Hip 2:1-3,
Hip 10:26-29 * **12:26:** Eks 19:18, Sam 68:8, Hag 2:6

irəha tuharə rerin.

²⁸ Ro pen pwəh səni tanak ti Kumwesən. Nari riti riwən ko rikiukiu ia nitətə sə in ramərimənu irə. Nənə in ruvəuvei pehe raka nitətə nəha m kitaha. Ramasan mə tsəfwaki min ia noien sə rerin ragien tukwe ia nisaiien mine nehekirien, ²⁹ *ti nəri nə mə “Kumwesən səkitaha rəmwhen ia napw asori riti sə ramahi əmwesi narimnari me pam.”

13

Nəvəhagien sampam

¹ *Nokeikeien i hiamokeikei piəvtaha me irə pwəh ramo a iaminhi irə. ² *Tihəpwəh nenouenouien mə tihətoni amasan ti iəpwispwis me səməme haməuvehe imwəmiaha. Nərmama nepwīn fwe kupwən həno noien nəha, mhəuvehi puvnimwə nagelo me nepwīn ia nəkwai nimwə me səvənraha, mətə həreirei anan mə irəha nagelo me. ³ *Rerimiahā tramrhi nərmama səməme hamarə ia kalapus rəmwhen mə kimiahā mwi hiamarə ia kalapus kimiahā minraha. Rerimiahā tramrhi nərmama səməme nərmama əpə me hamo irəha həregi rərəha anan ia nīpwranraha. Rerimiahā tramrhi irəha ti nəri nə mə kimiahā mwi hiamregi rərəha ia nīpwramiahā rəmwhen ia nīrəha.

⁴ *Pwəh nərmama pam həsiai narəien səvəi pran mine iərman səməmi krouarə pəri. Iərman mine pran səməmi krauarə pəri irau trousiai napri pəriien səvənrau ia nəpīn me. Iakani

* **12:29:** Dut 4:24, 9:3, Aes 33:14 * **13:1:** Jon 13:34 * **13:2:** Rom 12:13, 1Tes 4:9, Jen 18:1-8, Jen 19:1-3 * **13:3:** Mat 25:36, Hip 10:34 * **13:4:** Kal 5:19,21, Efes 5:5

iaminhi irə ti nəri nə mə Kumwesən trərpwɪn noien
əɾəha səvəi nərman mine nɪpran səməme kamhəiri
əpnəpen irəha me uə səməme kamhakres irəha
me. ⁵*Tihamarə mhəpwəh nokeikei pikiēn mane.
Rerimiahaha traməkeikei magien a ti narimnari
me nəha hiaməuvehi rəmwhen ti nəri nə mə
Kumwesən ruvəni raka mə,

“Ko iapkpəwəh mhə ik,

məpwəh nap rakaiēn ia niram nəpɪn riti.”

⁶*Ro iaminhi irə kitaha səukurən ninien
nəgkiariien i, mhəpwəh nəmkiamkiēn mə,

“Iərimənu in iasitu səiou,

ro pen iou iakəpwəh nehekiriēn.

Nəfe iərmama rukurən noien miou?”

⁷*Rerimiahaha tramrhi nəmə asori me səkimiahaha
səməme haməkupwən mhahatən kimiahaha ia
nəgkiariien səvəi Kumwesən. Hətərig ro mə
hənəfarə irə mheste hemhə. Hətərig irə nənə
mhəuvnhi nahatətəien səvənraha. ⁸*Iesu Kristo
in ramo a iaminhi irə mine ia nərineiv, ipwet, nənə
tramarə a iaminhi irə mine ia nuk nuk me mɪpko
mhə sampam.

⁹*Tihəpwəh nəseniēn nahatənien vi me
səpəmsəpə həvi raka kimiahaha ia suatuk
atukwatukw. Iakani iaminha irə ti nəri nə mə
ramasan mə reri iərmama fwe imwə namasanien
sə Kumwesən rauvei pehe auər a trasitu irə mo
ruvehe mɪskai. Rəɾəha mə truvehe mɪskai ia
natuakəmien me səvəi nəveginien. Natuakəmien
me nəha həreirei nasituēn ia nərmama səməme
kamhesi pen. ¹⁰Nifatə səkitaha rarə. Mətə pris

* **13:5:** 1Tim 6:8, Jos 1:5 * **13:6:** Sam 27:3, 146:5 * **13:7:**

1Kor 4:16, Hip 6:12 * **13:8:** Efes 4:14 * **13:9:** Rom 14:17

me sāmame kamho wok sāvənraha fwe imwə ia nimwə tapolen, kīpkəsēni mhə irəha mə tuhāni nāveginien riti ia nīfatə nəha səkītaha.

11 *Ia noien sāvəi pris asori anan sāvəi nəkur Isrel, nəpīn rousi əpune raka nərimīru, nənə muvehi niten, muvniwə fwe kwopun ikinan anan, nənə muvei pen m Kumwesən ti naikuas rakaiēn noien ərəha sāvəi nərmama. Mətə kurirə irə həuvehi raka nīpwrai nərimīru nəha mhəuvehi mhəuvani əmwesi fwe iruə kwopun nərmama həpkarə mhə ikin. 12 *Ia noien a mwi nəha, Iesu rīməregi nāmīsaiēn ia taon fwe iruə, mə ia niten atukwatukw in trəpərhi nərmama me sāvənhi, mo irəha nəkur ikinan me. 13 *Ro iamīnhi irə pwəh kitaha səuvən mhətoni in ia kwopun nəha fwe iruə, mhəregi rərəha kitaha min ia noien i nərmama həno auris in. 14 *Kimiāha hiəukurən. Ia təkure tīprənə i taon atukwatukw riti səkītaha riwən sə tramarə rerin. Mətə kitaha samətui ia taon səkītaha sə tripkuvehe.

15 *Ro iamīnhi irə ia nəpīn me pam pwəh kitaha saməni irapw nəghi Iesu mə in Iərimənu səkītaha. Noien nəha rəmwhen ia nimwək mwəki nari kauvani ia təkure nīfatə nīpekin rapein amasan kauvei pen m Kumwesən ti nəgnəginien in. 16 *Tihəpwəh nenouenouien mə tiho noien amasan, nənə mhəriari səkimiāha me narimnari. Noien nəha mwi rəmwhen ia nimwəkmwəki nari kauvani ia təkure nīfatə nīpekin rapein amasan kauvei pen m Kumwesən rerin ramagien

* 13:11: Lev 16:27 * 13:12: Mat 21:39, Jon 19:17 * 13:13: Hip 11:26, 12:2 * 13:14: Hip 11:10,16, Hip 12:22 * 13:15: 2Kron 29:31, Sam 50:14,23, Hos 14:2 * 13:16: Fil 4:18

tukwe. ¹⁷ *Tihaməkeikei mho nəkwai nəmə asori me səkimiaha nənə mhəsiai irəha. Irəha nəha hamətui amasan ti nimiruien səkimiaha mhəpwəh napwəsien, ti nəri nə mə irəha tuhaməkeikei mhəni irapw ti Kumwesən mə haməuwehi wok nəha mhəfo irə. Tihaməkeikei mho rerinraha ragien ti wok nəha. Trini minuə hiəpwəh noien rerinraha ragien ti wok nəha, noien nəha ko ripkasitu anan mhə ia kimiaha.

¹⁸ *Tihaməkeikei mhəfwaki tukumaha. Kimaha iahəukurən amasan mə noien səkimaha ratuk-watukw a, nənə iahokeikei anan mə tahamo a noien amasan ia nəpən me. ¹⁹ Iou iakokeikei anan mə tihaməkeikei mhəres Kumwesən mə iou takrərig pehe akwauakw a tukumiaha.

²⁰ Kumwesən in nukune nəməriniuen. In rino Iərimənu səkitaha Iesu Kristo rətui mwi ia nemhəien səvənhi. Iesu in iəmə asori sə ramətui amasan ti sipsip me səvənhi. Niten kinərihi tərini əknekən nəgkiariien irə, nəgkiariien i tramarə rerin. ²¹ Təkwətəkwuni iakaməfwaki m Kumwesən mə truvei pehe narimnari amasan me pam m kimiaha səməme tuho kimiaha hiəmwhen ti noien nəkwən. Iakaməres in mə ia nasituien səvəi Iesu Kristo in tramo wok ia reritaha mamə nəfe noien ramasan ia nənimen. Pwəh nəgnəginiiien ramevən ti Iesu ia nuk nuk me. Ouəh pwəh ro iamənhi.

²² Piak me, iakaməres kimiaha mə tihəpwəh nəpou akwauakwien ti niregiiien nəgkiariien səiou iakamərpwi əknekən kimiaha irə, nəkukuə i iakimərai m kimiaha rəpwəh nəpwəmwəsien.

²³ Iakokeikei mə tihəukurən mə piəvtaha nəha Timoti, irəha hənəsəni raka in rier ia kalapus.

* **13:17:** Esik 3:17, 1Tes 5:12 * **13:18:** Wok Me 24:16, 2Kor 1:12

Trini minuə in truvehē akwauakw nənə kimrau min tarouvehe.

²⁴ Kimiaha tihəni tukwini ramasan səkimaha revən ti nəmə asori me pam səkimiaha mine nərmama me pam səvəi Kumwesən nə imwəmiaha. Piəvtaha me ia tənə Itali haməni ramasan tukumiaha.

²⁵ Pwəh namasanien tramarə tukumiaha pam.

Nəkukuə Ikinan
The New Testament in the Nafe (Kwamera) language
of Southeast Tanna, TAFEA Province, Vanuatu
Niutestamen long lanwis Nafe blong Vanuatu.
Le Nouveau Testament dans la langue Nafe de
Vanuatu.

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nafe (Nafe)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-06-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

26b0f540-c192-5878-be67-18ede9ab1416